

I (XLI). évfolyam.

6. szám.

1939. június

MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK KÖZLÖNYE

A MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK
FOLYÓIRATA

SZERKESZTI:
GYÖRGYFY ÁKOS

BUDAPEST 1939.

KIADJA A MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK ORSZÁGOS EGYESÜLETE

A Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Közlönye évenként tízszer jelenik meg. *Előfizetési ára:* Intézményeknek évi 24 pengő; magánosoknak évi 10 pengő; az egyesület tagjai tagdíjuk fejében kapják.

Tartalom :

<i>Szentgyörgyi Gusztáv: Erősítsétek meg igazságos szavunkat!</i>	209
<i>Füzesi Árpád: Synchron lelki metszetek és korrelációk (10 ábrával)</i> — — — — — — — — — —	213
<i>Thüringerné-Darvas Olga: Korszerű nőikézimunka-oktatás a siketnéma-intézetek alsóbb osztályaiban (7 ábrával)</i> —	228
<i>Tinschmidt Ernő: Siketnémáink és a mezőgazdálkodás</i> — —	236
<i>Istenes Károly: Hozzászólás a „Siketügyi és beszédpedagógiai szakülés“ című közleményhez</i> — — — — — — —	238
<i>Kiricsi Lajos: Hangkapcsolási fogás az értelmi fogyatékosok első osztályában</i> — — — — — — — — — —	242
<i>Hírek</i> — — — — — — — — — — — — —	243

A Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Országos Egyesülete szakosztályai:

1. *Siketügyi és beszédpedagógiai szakosztály.*
2. *Vakságügyi szakosztály.*
3. *Értelmi és erkölcsi fogyatékosok szakosztály.*

MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK KÖZLÖNYE

A MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK

I. (XLI.) ÉVFOLYAM

6. S Z Á M

ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK FOLYÓIRATA

FELELŐS SZERKESZTŐ: GYÖRGYFY ÁKOS

BUDAPEST, 1939.

JÚNIUS HÓ

Erősítsétek meg igazságos szavunkat!

Irta: Szentgyörgyi Gusztáv.

Félév múlt el két tanáregyesületünk társulása óta. Nem nagy idő s mégis felvetődik a kérdés: mi történt a megalakulástól máig? Közgyűlésünket őszre halasztottuk, felelni próbálunk tehát arra a kérdésre: javultak-e viszonyaink, megerősödtek-e, avagy megfogyatkoztak-e jobb jövőbe vetett reménységeink azóta?

Amit tettünk, arról beszámoltunk. Nyilvánosan, értekezleteinken. Meghallhatta, aki akarta. Hírt adott mindenről lapunk is. Nincs miért erről szólnom, ismétlésekbe boesátkoznom. Csak azt teszem hozzá, hogy — bár tevékenységünk bírálata nem reánk tartozik — működésünket s annak eredményességét a jövőben erősíteni fogja, hogyha minden megnyilvánulásunknál érezni fogjuk az egyesületi tagok összeségének egységét, tömörültségét, egybefonódott erejét az egésznek. Legyen az közgyűlés, választmányi- vagy szakülés, legyen ott mindenki! Kívánatos, hogy legalább is ott legyen minden testületnek egy kiküldöttje s minden kérdéshez igenlő vagy tagadó, helybenhagyó vagy alakító szóval szóljon hozzá. Ha az ifjúság kérdéséről lesz szó, — nem lehet panaszra ok, hogy nem tartottuk volna napirenden ezt a kérdést — legyen ott maga az ifjúság is zárt sorokban. Szép és önzetlen ugyanis az, hogy az „öregék” ébren tartják a kérdést, de jelenjenek meg minden egyes alkalommal a legközelebből érdekeltek is s hallassák jogos szavaikat. Amint kedves lesz az, hogyha az ifjabbak az idősebb kartársak jóvoltáért — saját maguk jövődjéért — a VI. fizetési osztályú állások számának szaporításáért hadakoznak, a közvetlenül s legelőbb érdekeltek ne tündököljenek távollétükkel. Mindíg minden igaz dologban együtt legyünk és így műveljük közös céljainkat, tárgyaljuk meg a követendő lépéseket örök eszményeink megvalósításáért.

Ha intézeti, szervezeti vagy nevelési ügyeket tárgyalunk, akkor is mutassunk érdeklődést, éppúgy, ha személyi, anyagi kérdésekről van szó, mert tanár és növendék jelen sorsa és jövődje közös. Egyes intézeti, általános, intézményes vagy tanárképzési

ügy szorosan összetartozik. Egyiknek jóvolta kihat a másikra is, mindegyiknek jajját, baját megérzi mind, az egész s az egyes is, tanár, a növendéke, a volt tanuló egyaránt. Ne mondjuk soha, ez vagy az a kérdés nem érdekel, mert közvetlenül nem érint, megítélésem szerint. Ne mondjuk, meguntam már mindent, meguntam gyűlést, vitát. Csak az osztályom érdekel. Csak az érdekel, ami közvetlen körülöttem van. A közösség dolga nagy és kisebb körben nem hagyhat hidegen senkit. Érdekeljen, ami magyar, mindenkit. Ami oktatásügyünkkel összefügg, szintén mindenkit. Azért mondom most mindezeket, mert a nevelést mindig magunkon kezdjük. Mi is! A hibák beismerését is magunkkal és ha a félév alatt nem értük el az elérhető legnagyobbat, vessünk egy kicsit magunkra is. Mielőtt elnököt, titkárt, szerkesztőt bírálunk, nézzük, mit tettem én, az egyesületi tag? Megtettem-e mindent? Igen? Most veszem kés alá a többit!

Nem forrtunk még össze eléggé talán. Még mindig kicsinyes, önző szempontok irányítanak sokszor. Nem szeretjük egymást úgy, ahogy illenék a magyarnak a magyar testvért, kartársnak az ugyanazon eszményért élő, ugyanazon munkát végző bajtársat.

Mivel gyarapodott az ügy? Az ország nehéz helyzete, határokat tágító idejében nem engedett semmi újabb áldozatot azon az egyen felül, amit az ország visszaszerzése rótt reá. Intézményeink ugyanazon helyzetben teljesítik nehéz hivatásukat, jöllehet a jó-akarát — azok részéről, akik közvetlenül kormányozzák ügyeinket — kétségtelen. Erről meggyőződni ismételten alkalmam volt. A személyi ügyek terén sem történt lényeges jobbulás. Az is csak azért van, mert az ország teherbíróképessége fontosabb irányban próbáltatott ki. Az áldozatkészség és teljesítőképeség általánosabb területre, a visszaszerzett ország berendezésére, a honvédelmi erő és készültség fokozására kellett. Kezdő pályatársaink sorsának javításáért történt annyi, ami a rendelkezésre álló pénzfedezet erejéből kitellett. Akik a megsegítést így elrendelték, maguk is tudták, hogy csak kezdő és igen szerény lépést tehettek meg a javítás útján s ők maguk örülnének a gyökeresebb rendezésnek. Nem lehetett segíteni a VI. fizetési osztályú állások szaporításával sem a nyugdíjba menő kartársaink nehéz sorsán, akik legnagyobb-része az elemi iskolai tanítók illetményeivel mennek nyugalomba. Nem volt s nincs még most sem fedezet az állásszaporításra. A mi minisztériumunkban, de a pénzügyminisztériumban is örülnének, ha segíthetnének rajtunk, örülnének, ha segíthetnének a nehéz helyzetben lévő egész köztisztviselői karon. A reményt nem kell feladnunk. Előbb-utóbb sikerül eredményt elérnünk. A megértés megvan mindenütt. Ahol ezek a segítések eldülnek, mindenütt megértést észleltem mindmennyiszor.

Igen szomorú hangulatot ébreszt minden kartársban tanárképzőnk jelen helyzete. Hogy nem bocsát ki tanárokat főiskolánk s nem vesz fel hallgatókat, elszomorít mindnyájunkat. Ilyenkor különösen érezzük a nyomasztó légkört, amikor más főiskolák ki-

bocsájtják felvételi hirdetményeiket. Intéző köreink azt mondják, van még elhelyezésre váró okleveles tanár egy sereg. Ha azt nézzük, hogy mennyi vár még kinevezésre, akkor még nagyobb a számuk. A felelős intéző s a felelősséget nem viselő egyszerű ember véleménye természetesen más. Két szélsőség ez, amely között a középúton kell keresni az igazságot. Az bizonyos, hogy van még okleveles gyógypedagógiai tanár. De van középiskolai tanár, jogász, orvos is s az egyetemet, más főiskolát mégsem szüneteltetik. Korlátozás, numerus clausus, igen rövid ideig tartó szüneteltetés volt ugyan másutt is és jótékony hatása nem maradt el, valljuk be. (Igy pl. a testnevelési főiskolán.) Ugy vélem, hogy a négy év óta való felvételi szüneteltetés eléggé nagy idő volt. Ideje volna már a felvételnek, mert mire újra diplomás tanárokat kaphatunk, lepad a mai bőség. A mostani felesleg megszűnik bizonyára, ahogy azt Hochrein János kartársunk egyik nemrégii cikkében számszerűleg ki is mutatta. Itt van most soron miniszterünk szava szerint a főiskolai reform. Jó volna tudnunk nekünk is, hogy mi lesz nálunk? Van-e szükség reformra? A jövőben vajjon mire épít majd a tanárképzés? A liceumra-e, mint a polgári iskolai tanárképző, vagy a főiskolai képesítésű tanítói akadémiára? Mondjuk meg a magunk tárgyilagos véleményét, az intézmény, az egyes intézetek, a növendékek s a tanárok szempontjából. Mondja meg főleg a tanárképző tanári kara is és akkor fogjon össze minden illetékes tényező, hogy megoldassék a kérdés úgy, mint ahogy ezt az oktatásügy jelentősége s jövődjé megkívánja. Minden kartárs, minden testület, a szakosztályok mondják meg őszinte vélekedésüket. Egyesítésük ide erőinket s akkor egy újabb félesztendő mulva a beszámoló is kedvezőbb lehet.

Itt van a tankötelezettség ügye is, amellyel szintén foglalkozni fog a törvényhozás, Hóman Bálint miniszter úr kezdeményezésére. Résen kell lennünk, mert hiszen a fogyatékosok tankötelezettségére vonatkozó törvényes intézkedések kiegészítésre szorulnak. Intézeteink szervezete, tanterv, tankönyvkérdés mindmennyi kérdés és terület, ahol tennivaló van s ahová intézkedést kérni időszerű volna. Azt szeretnők látni, hogy ügyünk fejlődik, virágzik és gyarapodik. Vajjon megvan-e ennek olyan biztos lehetősége, amióta nincs központi szervünk, mint amilyen a gyógypedagógiai szaktanács s a szakfelügyelőség volt s amely ügyünket irányította, vezette, előre s a magasba lendítette.

Ugylátszik, lapunknak és egyesületünknek kell átvennie ebből a szerepből azt, amit valamikor más központi szervek végeztek hivatalos munkásságuk mellett.

Szaklapunk félév óta sűrűn és elevenen szolgálja az ügyet, buzgón, szeretettel, hozzáértéssel. Megteszi-e minden tagja az egyesületnek, olvasója a lapnak a lapért, annak céljaiért azt, amit megtehet? Az egyesület vezetősége is mozog. Megteszi azt, amit vezetői hivatalos elfoglaltságuk mellett megtehetnek. Ennyit elmondhatunk anélkül, hogy dicsekedés vádjával illethetnének. El-

mondhatja-e ezt minden egyesületi tag? Nincsenek-e olyanok, akik várják az egyesülettől, várják a tisztesektől, hogy ők csináljanak mindent? Pedig mindenkinek kellene dolgoznia ebben a közmunkában és valamivel mindenkinek hozzá kell járulnia a közösség eszményeiért folytatott munkához. Egy-egy sorral a lap szellemi munkájához, egy-egy jó vagy rosszaló szóval, ötlettel, indítványozó szóval, azok munkájához, akik csak úgy tudnak eredményesen dolgozni, hogyha mindig érzik maguk mögött az összeség összefogó erejét.

Ném valami örömteljes s bőséges időket élünk, de nem is reménytelenek teljesen napjaink. Azt mondom, ahogy az ország állapotában is egy jobb, reményteljesebb kor állott be, azonképpen a gyógypedagógiai oktatásügy jövője sem vígasztalan. Sőt lehet a jövő szebb és lesz is jobb, hogyha mind együtt munkáljuk békességgel azt az ügyet, amelynek voltak már arany lapjai s lesznek is még ilyenek. Bizzunk bennük, de ne várjuk azt ölbetett kezekkel. Szeretném az egyesületi közvéleményt, véleményünk hangját felébreszteni. Hogyha valamit mondunk vagy csinálunk, ha lapunk hírt ad valamiről, arra jöjjön, ha kell, zúgjon a visszhang. Ha csak egy szóval is, de halljuk azt, jól van! Vagy: nem, ne ezt, hanem ezt és így csináljátok! De mozduljon meg az egész! Mondja meg, mi fáj!? Mondja meg, mi most ebben a percben az égető!? Mondja meg azt is, ha helyesel valamit. Nem a dicséretért. De azért, hogy érezzük meg, hogy mögöttünk az összeség. Mögöttünk az eleven ereje a tagoknak, amely él s amely akar mindig valamit. Mert nem csak az elnök akar. Nem csak a titkár akar valamit, nem csak a szerkesztő akar valamit tollal kiharcolni s főleg nem magáért, nem egyért! A tanárok akarnak! A tanárok pedig megszólalói az intézeteknek, a vakoknak, a siketnémáknak, a szellemi fogyatékosok vágyainak, szükségleteinek, a magyar nép egy része jajjainak! S ha ezt érezzük meg mi, s megérezzük mindig, akkor az indító erő is, a lendület is nagyobb, hogy menjünk, szóljunk a közösség nevében. Mert ennek a szónak tolmácsolójaként a gyenge is erős lesz, a gyenge szava is megerősödik. Mert mindenkinek, az összeségnek a szava, az igazság szava.

Erősítsétek meg igazságos szavunkat, hogy elmondjuk azokat ott, ahol meg is fogják hallgatni és teljesíteni fogják, ami teljesíthető.

Synchron lelki metszetek és korrelációk.

A siketnémák budapesti m. kir. áll. intézete „Psychometriai Osztályá”-nak képességvizsgálatai alacsony korcsoportú siketnémákon.

Irta: Füzesi Árpád.

A hétköznapi értelemben használt emberismeret különös készség. Ez lehet ösztönös lelki erő spontán megnyilatkozása. De kifejlődhetik idők folyamán, mint a sok emberrel való tüzetes érintkezés velejárója. Mindkét esetben szubjektív és szenzitív. Valószínűleg egyoldalú is. Nem föltétlenül gyakorlati értékű. Ritkán rendszerező.

Az ember-megismerés rendszeres munkáját végzi intézetünkben a „Psychometriai Osztály”. Az ebben folyó munka tervszerű pszichológiai eljárás, amely megfigyeléssel és kísérleti képességvizsgálatokkal igyekszik az egyénnek személyiségét és egyéniségét, tehát a másik egyéntől való különbözőségét, közvetlen avagy közvetett módon lemérni és megállapítani. Minél zártabb az egyén a külvilággal szemben, én-megismerése annál körülményesebb. Az egyéniség fölfedésének, az egyén meglévő, de megnyilatkozni nehezen tudó képességeinek kivizsgálása alig indokoltabb valahol, mint az intézetbe lépő legalacsonyabb korcsoportba tartozó hallásifogyatékos gyermekeknél.

A psychometriának tudományos és gyakorlati szerepéről, a siketek nevelő-oktatásával kapcsolatban a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium által a siketnéma intézetek igazgatói és tanárai számára rendezett tanfolyamon beszámoltam.* A kérdésnek gyakorlati keresztülvitele pedig már több mint két éve, a siketnémák bpesti m. kir. áll. intézetének Psychometriai Osztályán vezetésem alatt folyamatban van. Az itt folyó pszichológiai kutató munka igen sok irányú. Ma már nemcsak az anyag- és adatgyűjtés munkáját végezzük, hanem — igen szerény keretek között — eredményeket is tudunk felmutatni.

Jelen értekezésemben csupán a legalacsonyabb életkorú növendékeink synchron képességvizsgálatáról és az ezekkel kapcsolatos korrelációs vizsgálatok eredményéről számolok be.

Képességvizsgálataink eredményét, a szülők kikérdezése, az osztályfőnök, nevelő tanár, a Psychometriai Osztály írásban lefektetett, hosszabb-rövidebb időn át végzett megfigyelése és a zárt helyi egyéni kísérleti képességvizsgálatok összeegyeztetése adta. A képesség vizsgálatánál tulajdonképpen a lelki élet praeformáló valóságait, minőségi fokozati különbségeit kutattuk. Nem abszolút, hanem relatív viszonylatban és azzal a gyakorlati céllal, hogy megállapításainkból a probandus gondolkodás-mechanizmusának megismerését minél inkább megközelítsük.

* Füzesi Árpád: „A psychometria tudományos és gyakorlati szerepe a siketek nevelő-oktatásában.” (Siketnémák és Vakok Oktatásügye, 1938. 1—3. sz.)

A psychologia megállapítja, hogy a lelki világ állandó egység, mely nem áll elemekből. Minden felosztás és osztályozás erőszakolt. Így tehát a hagyományos hármas felosztás (gondolkodás, értelem, akarat) is már erőszakoltnak nevezhető. Ugyancsak szükség alkotta az érzet, szemlélet, képzet vagy a tartalom és aktus szerinti lélekelemző eljárások. Jodl mondja: „Schol a világon nincs elképzelés, akarás, gondolkodás, mint ilyenek: hanem csak lények, szubjektumok vannak, melyek ezeket a tevékenységeket kifejtik.“

A siketnéma probandus lelki alkata megismerésének szolgálataiban a fenti megállapítások ismerete mellett olyan vizsgálati rendszert kell alkalmaznunk, mely relatíve világos képet ad azokra a területekre vonatkozólag, melyek a tanítás szempontjából első-sorban értékesíthetők.

Vizsgálatainkat négy „profilra“ tagoltuk és 25 olyan nemzetközileg ismert és használt teszttel végeztük, melyeket előzőleg saját céljainknak megfelelően „néma-teszt“-ekké dolgoztunk át. Egy-egy növendék négy esetben került vizsgálat alá, négy egymást követő délelőttön. A fárasztóbb és a mozgásos tesztek úgy kevertük össze, hogy azok bizonyos egyensúlyban legyenek és minél kevésbé merítsék ki a probandust. Ez a vizsgálati sorrend a következő volt:

I. nap.

1. E. 203. Karikadobás.	Emlékezet.
2. C. 206. Spontán rajz.	Következtetés.
1. B. 211. Winkler mozgásemlekezet. I.	Kitartás.
2. C. 203. Klüver képsorozat.	Kézügyesség.
3. E. 205. Vonalhúzás.	Reakciómód.
1. E. 203/b. Schulte. Moede tábla.	Kézügyesség.
2. E. 210. Schulte csökísérlet.	Rajzolás.

II. nap.

1. C. 207. Robertag-Ribakov másolás.	Rajzolás.
2. C. 208. Rossolimo alakemlekezet.	Rajzolás.
3. B. 211. Winkler mozgásemlekezet. II.	Emlékezet.
1. A. 204. Marbe színvariátor .	Színérzék.
2. B. 206. Burdon vizsgálat.	Konc. figyelem.
E. 203/d. Aktakapocs-lánc.	Kézügyesség.
E. 203/c. Schulte gyöngyfűzés.	Kézügyesség.

III. nap.

1. B. 205. Huth korongosztályozás.	Képzelet.
2. B. 213. Rossolimo kirakó-táblák.	Konc. figyelem.
3. C. 205. Rossolimo mechanikai készülékek.	Mechanikai gond.
1. A. 212. Füzesi felületsorozat.	Felületérzék.
2. B. 201. Huth képfelfogás.	Felfogás.
3. B. 210. Alakemlekezet. I.	Emlék. terjedelm.
1. E. 206. Bolt fürgeségi gyakorlat.	Tempó.
2. E. 207. Lindner ábrakivágás.	Munkaminőség.

IV. nap.

1. A. 206. Abelson idomfedés.	Térérzék.
2. A. 203. Huth szögrendezés.	Izomérzék.
3. A. 214. Binet súlyrendezés.	Izomérzék.
1. B. 210. Alakemlékezet. II.	Emlékezet.
2. A. 210. Moede vonalfelezés.	Arányérzék.
3. A. 211. Középpont-meghatározás.	Arányérzék.
1. B. 214. Heilbronner képfelismerés. Képzület.	
2. E. 209. Füzesi pálcikatörés.	Izomerő.

Ezzel a 6—9 évesek számára összeállított „néma-teszt“ sorozattal vizsgáltuk le intézetünk legkisebb életkorú növendékei közül az előkészítőbe járó gyermekeket: 11 növendéket. Ezek közül egy növendék értelmi fogyatékosnak találtatott s mint ilyen, ezzel a teszt-sorozattal nem volt mérhető. Bemutatott eredményeim tehát 10 probandusra vonatkoznak.

A vizsgálatok és a megfigyelés eredményeit nem céлом egészen részletesen ismertetni mindenegyres növendékre vonatkozólag. Két példát mutatok be csupán, melyben a megfigyelés és vizsgálat értékei összeegyeztetve szerepelnek.

H. S. fiú 7;6 éves.

Atyai nagyatyja nagyothalló. A nagyszülők II. fokú unokatestvérek, a szülők III. fokú unokatestvérek.

Anamnézis: Egy éves korában még gagyogott. Otthon lármás, akaratos, játékos. Játéka: ostor, ló. Önző. Szeret dolgozni. Jó megfigyelő. Nem rajzol.

Általában: Testileg feiletlen. Csendes, komoly gyermek, elmélyülő. Inkább szeret önmagában játszani, mint társaival. Nem gyáva. Ritkán nevet. Jó képességű, közepes növendék.

A pszichológiai vizsgálat eredménye:

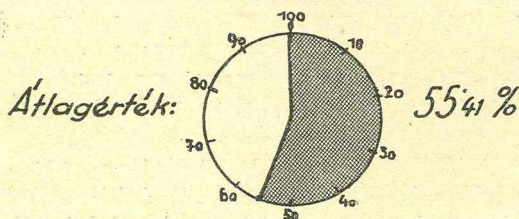
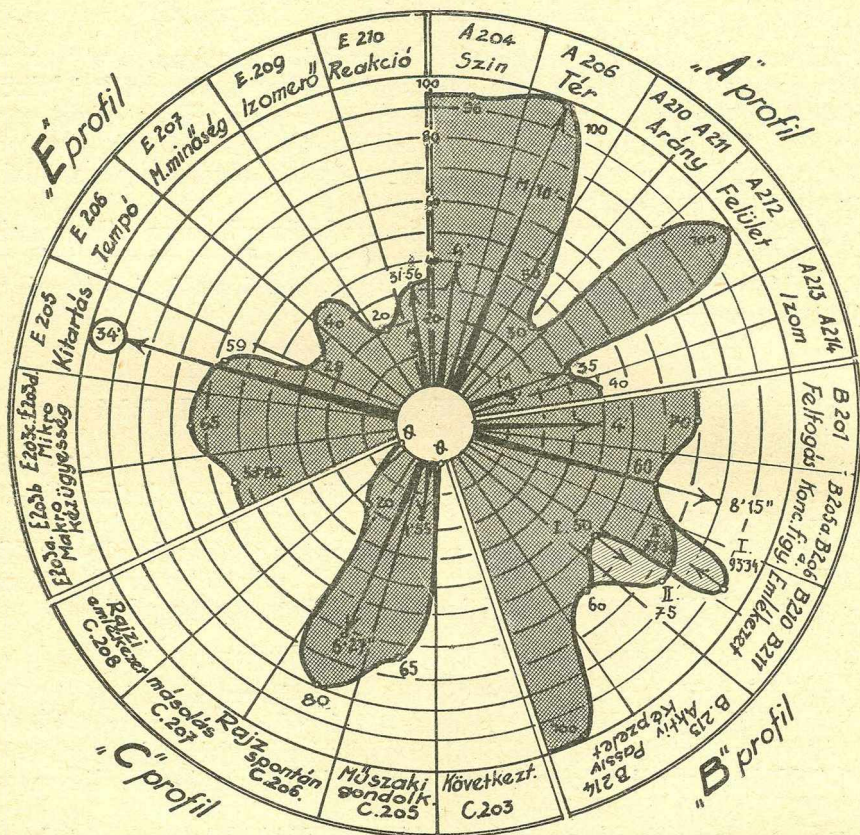
A profil: Kiváló színérzékkel (96%) és egészen kiváló térérzékkel (100%) rendelkező gyermek. Arányérzéke közepes (50%), illetőleg az alatt álló (30%). Felületérzéke kifogástalanul jó (100%). Izomérzéke a közepes alatt álló, de még mindig megfelelő (35% és 40%).

B profil: Felfogása jó, az átlagon fölüli (70%). Figyelmének koncentráló ereje elég jó (60%). Elég tartós (8 perc 15 mp). Emlékezete momentán igen erős (93.34%), megtartó emlékezete a közepesnél erősebb (73.34%). 24 órás felejtése 20%. Passzív képzelete 60%-os, az aktív képzelete kifogástalanul jó: 100%.

C profil: Következtető képességének vizsgálata 0%-ot mutatott. Műszaki gondolkozása a közepesnél jobb (65%). Spontán rajzkészsége igen jó (80%). Formamásoló készsége fejletlen, gyakorlatlan, valószínűleg azért, mert kiskorában nem rajzolt (20%). Ugyanígy rajzemlékezete is fejletlen (0%).

E profil: Nagy-mozgásos ügyessége közepes (53.82%). Fínom mozgást igénylő ügyessége jobb (65%). Kitaratása és időkihasználása igen jó (34 percig 59-es átlaggal dolgozott). Inkább lassú, mint gyors mozgású gyermek (28%). Munkaminősége a közepesen aluli (40%). Ujjai eléggé gyengék (20%). Reakciómódja gyenge (31.57%).

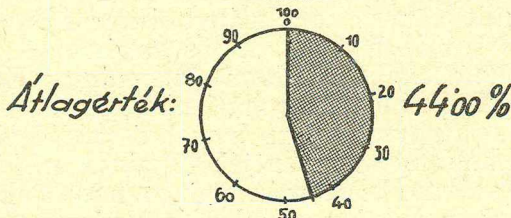
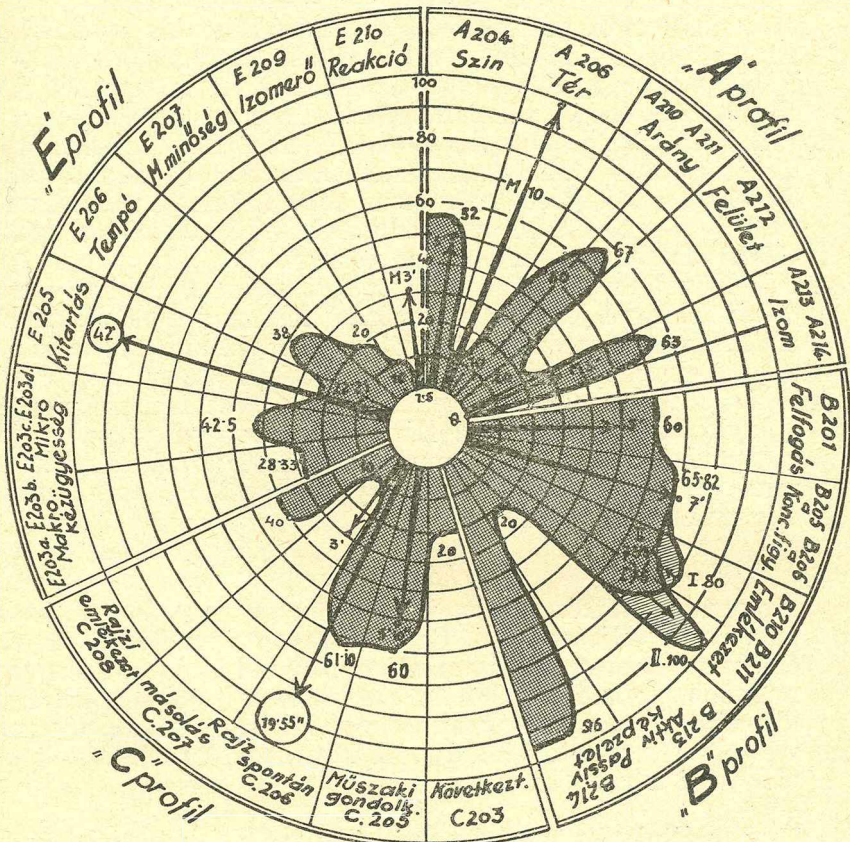
Átlagértéke: 55.41%/o.

1. ábra.
H. S. 7;6 éves fiú globális képesség-mutatója.

Psychogramm:

Jó képességű, elmélyülő, komoly gyermek. Visszavonult. Az átlagosan közepesnél jobb értelmű és jobb megtartó emlékezettel rendelkező gyermek. Jó képzelő erővel, kiváló tér- és színérzékkel, jó rajzoló készséggel rendelkezik. Munkája nem a legrendesebb, de igyekvő, törekvő. Lassú.

2. ábra.

R. M. 6;4 éves leány globális képesség-mutatója.

R. M. leány 6;4 éves.

Anyja is, apja is siketnéma.

Anamnézis: Az előéletére vonatkozólag ezideig nem sikerült adatokat kapni.

Általában: Kis növésű, mozgékony leány. Jól fejlett szervezettel. Parancsoló, árulkodó természetű. Értelmes, ügyes, készséges. Sértődékeny. Ragaszkodó.

A pszichológiai vizsgálat eredménye:

- A profil:* Színérzéke közepes (52%). Térérzéke kis értékszámot adott (10%). Arányérzéke a közepes körül van (50% és 60%). Felületérzéke kicsi (20%). Izomérzéke a közepesnél jobb (63%), illetőleg súlyérzéke egészen fejletlen (0%).
- B profil:* Felfogása jó közepes (60%). Koncentráló figyelme szintén jó (65.82%). Emlékezete momentán 80%-os, 24 óra múlva 73.34%-os. Felejtése tehát nem sok: 6.66%. Gyakorlékony-sága 75%-ról 100%-ra emelkedik. Aktív képzelete elég gyöngye (20%). Passzív képzelete igen jó: 96%.
- C profil:* Következtetés 20%. (Ez az értékszám a többi növendék %-ait tekintve jelentős eredmény.) Műszaki gondolkodásban 60%. Spontán rajzkészség: 61.10%. Rajzolási másolóképes-sége igen gyenge (10%). Rajz emlékezete 40%, ami relatíve jó.
- E profil:* Nagy-mozgásos ügyessége 28.33%. Hínom mozgást igénylő ügyessége 42.5%. Kitartása nagy (42 perc), de idő-kihasználása rossz, lassú munkás (22.21% átlaggal). Munkaminősége csak 20%-os. Ujjai gyengék: 10%. Reakció-módja alig mutat föl valamit: 1.5%.

Átlagértéke: 44.00%.

Psychogramm:

Az osztályfőnökének igen jó véleményét a pszichológiai vizsgálat nem teljesen födi. Sem érzékszervi működésben, sem értelmi, sem ügyességi területen nem ad a jobb közepesnél nagyobb eredményt. Sőt az ügyességek területén lassú beidegzésű, gyenge munkaminőségű, hibásan reagáló gyermek vizsgálati eredményeit adja. A következő esztendőknél kell eldönteni a problémát.

*

Úgy találtuk, hogy gyakorlati célból ez a feldolgozási forma nem elég áttekinthető, mert tanulmányozása rendkívüli elmélyedést és rendkívül sok időt kíván. Lipps szerint: „A pszichológia nem szemléletes dolgokkal foglalkozó tudomány.” Ennélfogva a cél érdekében konkretizáló transponálásnak kell eredményeit alávetni. Ez megfosztja ugyan finom árnyalati szépségeitől, de gyakorlati felhasználhatóság szempontjából szinte nélkülözhetetlen, úgy a további kutató munka számára, mint a nevelő-oktató részére. Valószínűleg ugyanez az alapgondolat és tendencia vezette Rossolimót, amikor a kapott vizsgálati eredményeit áttekinthetőség szempontjából az általa „profil“-nak nevezett grafikonban vizuá-

lisan oldotta meg. Psychometriai Osztályunk Ginneken-nek a psychotechnikai vizsgálatokhoz alkalmazott képességmutatója nyomán egy sajátképeni beosztású ú. n. „globális képességmutatót“ szerkesztett, mely az egyéniség 100%-os területén mutatja be határ-görbékkel az egyes képességek mennyiségi (minőségi) arányát, világosan és könnyen áttekinthető formában. Az ezt kísérő szöveg csak értelmezi, mélyíti és csiszolja a rajzban határozottan leszöge-zett lényegét.

Az 1. ábra H. S. skn. fiú-növenék globális képességmutató-ján, az előbb leírt képességeket vizuálisan tárja elénk. A 2. ábra R. M. skn. leány-növendék globális képességmutatója. A két syn-chron lelki metszet szemléletesen mutatja a két probandus képes-ségkülönbségét. Világosan leolvashatjuk, hogy az 55.41%-os képes-ségkonstanssal értékelt H. S. növendék mennyiben jobb, mint a csak 44.00%-ot mutató R. M. M. kis leány. Minél nagyobb területet ír körül a főrajzolt görbe, annál gazdagabb a lélek, annál „húso-sabb“ az ábra. Részleteiben pontosan leolvasható, hogy a képessé-gek különböző területén miben áll a különbség. Így pl. H. S. fiú-növendék emlékezete spontán jobb, de 24 óra múlva már keve-sebbre emlékszik, tehát nagyon sokat felejt. Ezzel szemben R. M. leánynövendék spontán kevesebbet fog föl, de csaknem teljes mértékben megtartja azt emlékezetében. — Vagy H. S. sokkal ügyesebb, pontosabb munkás, mint R. M. — Vagy: H. S.-nek nagyobb, gazdagabb a képzelőereje, jobb rajzoló készségű, mint R. M. stb. A sugárzón szétfutó nyilak a vizsgálati időt jelölik. Az idő értékszámá mellett feltüntetett nagy „M“ betű maximált (engedélyezett) időt jelent.

A kitarás vizsgálatával kapcsolatban (a feladat egyszerű technikai munka, vonalhúzás volt) nemcsak kitarás idejét, hanem ennek az időnek percenként való kihasználását is mértük. De a szorgalom mérése mellett a munkaminőséget is értékeltük. Az eredményeket szintén áttekinthető módon dolgoztuk föl minden növendéknél: úgynevezett „munkagörbé“-ben. Ábráinkon az álla-gos értéknek elfogadott munkamennyiséget (azaz 1—1 mp-ben egy vonal, tehát percenként 60 vonal) egy függőleges vonal jelöli.

Lássunk néhány munkagörbét:

3. ábra. H. S. (a fenti fiú probandus). Kitartó, igyekvő mun-kás, de munkaminősége gyenge (3-as). Előbb egyenletes, majd az elfáradás következtében egyre hullámzóbb teljesítménnyel dolgo-zik. Igyekszik sokat végezni. Az idő végén minőség szemponból munkája már elfogadhatatlan. Átlaga: 59, ami igen jónak nevez-hető. Ideje 34 perc.

4. ábra. R. M. (a fenti leány probandus). Tipikusan lassú, egyenletes munkás jó (2-es) munkaminőséggel, de kis (22-es) átlag-gal. Nagyon kitartó. (43 perc!)

5. ábra. N. T. 6;₄ éves fiú. Átlagértéke 58.55%. Munka-görbéje tipikus képét adja az egyfajta munkában fokozatosan ki-

merülő egyénnek. Munkaminősége végig igen jó (1-es) volt. Átlagát az elfáradással nagyon elrontotta: 29.08%. Munkaideje: 31 p.

6. ábra. D. J. 7;4 éves fiú. Átlagértéke: 51.89%. Kitartása igen csekély. A mechanikus munkát nem bírja. Ideje csak 9 perc! Munkája csak az első három percben mutat egyenletes lendületet. Munkaminősége (3-as) gyenge. Munkaátlaga: 59.40, tehát mennyiségileg igen jó. A munkát önkényesen megszakította.

Ezek a munkagörbéken bemutatott különböző munkatípusú egyének az iskolai osztálymunka keretén belül más-más pedagógiai kezelést kívánnak a tanártól. A szakember a különféle munkatípusú egyének foglalkoztatását minden nehézség nélkül meg is oldja.

A képességvizsgálatok befejezése után az úgynevezett „átbeszélés“ következett. Ebben résztvett az osztályfőnök és bentlakó növendékeink nevelését végző 2—2 nevelő-tanár és mint előadó a Psychometriai Osztály vezetője. Minden egyes növendéket átbeszélt a bizottság és közös határozattal a közeljövő nevelési és oktatási irányelveit jegyzőkönyvileg leszögezte.

Példák ezekből a jegyzőkönyvekből:

H. S. fiúnövendék:

Nevelési irányelvek: Gyorsítani kell a munkatempóját. Társas időtöltésre szoktatni. A pillanatnyi gyors beidegzést gyakoroltatni kell. — Szereti az elvont társasjátékot. Alkalmat kell adni neki az elmélyülő csendes foglalkozásra.

Oktatási irányelvek: Ha rájött a munka lényegére, mint „buldog“ ragadja meg és ambícióval dolgozik. Egyike a legszerencsésebb embertípusoknak. Igazi „paraszt“ típus.

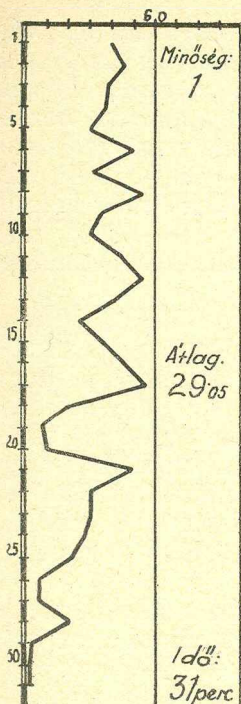
R. M. leánynövendék:

Nevelési irányelvek: Az áruklodásról kellene elsősorban le szoktatni a gyermeket. Intézkedési készségét szocializálni kell. Ennek a gyermeknek a megbeszélésével kapcsolatban az a vélemény alakult ki, hogy a siketnéma szülők gyermeke az intézetbe lépve hamarabb feltalálja magát és otthonosabban mozog eleinte. Jó prognózist sejtet kezdetben, mivel a többenél ügyesebbnek tűnik föl.

Oktatási irányelvek: Erős megfigyelés alatt tartandó, hogy az osztályfőnök jó véleménye és a vizsgálati kevésbé előnyös megállapítások közül a későbbiek során, melyik nyer inkább be igazolást.

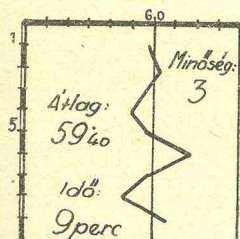
Az így átvizsgált és nevelő-oktatói irányelvek szempontjából „átbeszélt“ növendékeket az új tanév elején a régi osztályfőnök nemcsak automatikusan adja át a magasabb osztály főnökének, hanem pedagógiailag is, amikor vele is megbeszéli a növendéket.

A 7. ábra a 10 növendék képességvizsgálatának eredményeiből olyan módon készült, hogy minden egyes profil, minden profilfaktor összes vizsgálataiból kiszámítottuk a mértani középárá-

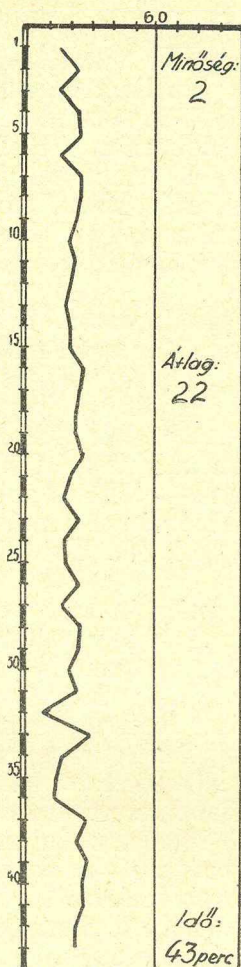
Minőségi megfigyelés: Irta tovább is, de annyira kifáradt, hogy munkája már nem elfogadható.

3. ábra.
H. S. 7;0 éves fiú.

Minőségi megfigyelés: Egy kísérleti lap bevégzése után leteszi a ceruzát. Megkérdezem, hogy akar-e tovább írni? — „Nem!” mondja hangosan, határozottan.

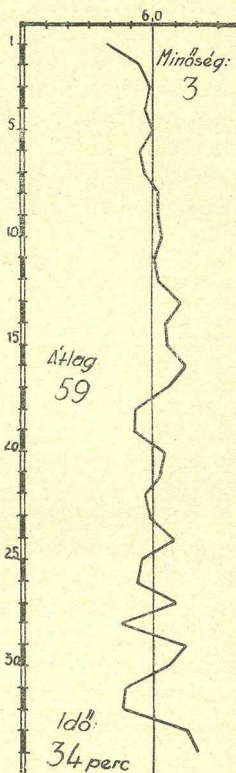
6. ábra.
D. I. 7;4 éves fiú.

Minőségi megfigyelés: Nagyon lassan, szórakozottan dolgozik. Mielőtt egy-egy vonalat meghúzna, szinte gondolkozni látszik, hogy megtegye-e? El-elnézegeti-számolgatja, hány vonalat húzott. Szemét dörzsöli. Könyököl. Váltogatja, cserélgeti a vízszintes és függőleges vonalhúzást. (A papírt forgatja.)

4. ábra.
R. M. 6;4 éves leány.

Munka-
görbék:

Minőségi megfigyelés: Szaggatottan, önkéntes szórakozási szünetekkel dolgozik. Fájditja a kezét. Grimaszokat csinál. Szüneteiben játékosan elszórakozik. 2 perces ilyen szórakozási szünet után a munkát bevégettettem.

5. ábra.
N. T. 6;4 éves fiú.

nyost. Így kaptuk meg a vizsgálati eredmények szórásmagvát, azaz azt a területet, amelyre a vizsgálati eredmények értékeinek legnagyobb része esik. A grafikon önmagát magyarázza. Így az „A” profilon a színérzék 72—92%-os mezőn adja a mértani közép arányost, tehát általában jobb, mint a térérzék, mely nagyobb szórásmagot mutat alacsonyabb értékű területen — 30—60%-ig. Az izomérzék (a nagyságmeghatározással kapcsolatban) még alacsonyabb értékű területen széles helyet foglal el (18—48%), míg ugyanez az érzék súlyrendezési vonatkozásban (Binet) 0%-os átlageredményt mutat.

A „B” profilon a leghatározottabb képet a felfogás 70%-os eredménye és a passzív képzelet terén mutatkozó 20% adja. Érdekes a megtartó emlékezet (felejtés) területe, mely azt mutatja, hogy átlag igen nagy a 24 órás felejtése a vizsgált kis siketnéma növendékeknek. A megragadott 93%-ból átlagosan 60% maradt meg. A mozgásemlekezet — amit a kinesztéziás központ tanulékonyági készségének is nevezhetnénk — 25%-os haladást mutat. Másképpen: az első nap (I.) 50%-os eredménye a másnapi ismételt gyakorlás után 75%-ra (II.) jutott csak föl. Ezt közepes értékű eredménynek lehet csak nevezni.

A „C” profilon igen mély inaktív ponton áll a következtetés profil-faktora. Ez az mutatja, hogy a tesztet megoldani nem tudták, pedig annak megoldása a normális gyermekek 6—9 éves korcsoportjára van előírva. (Klüver képsorozat 5 képének a cselekmény folytonossága szerinti logikus elrendezése.) Beigazolja látjuk ezzel is azt a tapasztalati ténytet, hogy a magasabb rendű elmemunkánál (ítélet, kritika, következtetés stb.) a siketnéma inferiális helyzetben van az éperzékűekkel szemben. Gyakorlatban minden tárggyal kapcsolatban, de főleg a számtani és mértani gondolkodás terén, vagy analóg vonatkoztatásoknál szembetűnő ez a tény. Érdekes lenne ennek a problémának kivizsgálása azzal a különleges céllal, hogy a siketnémák logikai gondolkodását az oktatás folyamán módszeresen fejleszthessük. A rajzi emlékezet szintén inaktív ponton. Fejlesztése a rajzoktatás keretében tudatosan és módszeresen történik.

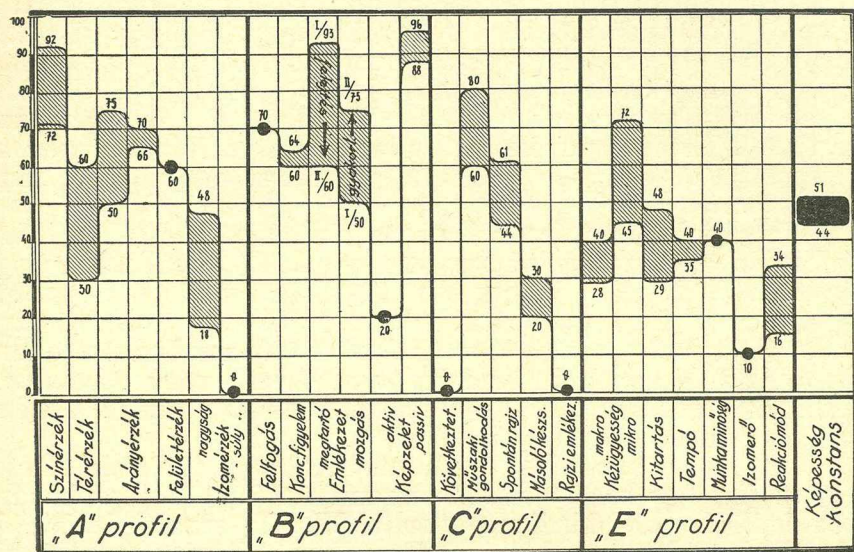
Az „E” profilon a kézügyességgel kapcsolatban érdekes az, hogy a levizsgált alacsony korú siketnéma gyermekek nagy-mozgásos ügyessége gyakorlatlanabb (28—40%), mint a többet gyakorolt kismozgásos ügyesség. Ez utóbbi jóval értékesebb területen 45—72%-os helyezkedik el. A munkaminőség a közepes érték alatt álló és határozott (40%). Ujjaik egységesen gyengék: 10%-kal.

Az egész táblázat összesített értékelését mutatja a 10 növendék képességének átlagértékét, amely 44—51% közötti — közepes — képességet jelez. Tehát a növendékek képessége a közép-érték-vonal közelében helyezkedik el, inkább egy kissé alatta, mint fölötte.

A képességvizsgálatok eredményeinek egymás közötti összehasonlításánál tömegesen kínálkoznak olyan korrelációs vonatkoz-

tatási lehetősęgek, amelyek ęrdekessęge, sőt további gondolat-teremtő ereje elvitathatatlan. Ilyen többek között a mozgásemlékezet ęs formaemlékezet kapcsolata.

A mozgásemlékezetet — pontosabban a mozgásemlékezet megtapadó erejét ęs fejleszthető voltát — a Winkler-vizsgálattal kutattuk. (W. I. ęs 24 óra múlva megismételve W. II., kinesztéziás terület.)

7. ábra.

A képessęgek átlagának szórás-magvai, mértani közęparányos szerint.

A pillanatra korlátozott látás nyomán való alakfelfogást (megragadó képessęget) egy közhasználatú Rossolimo-tesztel, tachisztozkopban exponálva, vizsgáltuk. (Vizuális terület.)

A fentemlített két vizsgálatból létrejött eredményesorozat két olyan lelki tényezőnek a megközelítése volt, amelyek a szájról való leolvasás komplikált lelki összetevői közül valók. Kerestük tehát, hogy a szájról olvasás gyakorlatával milyen kapcsolatot mutatnak. A 8. ábrán grafikonon mutatjuk be a két vizsgálat korrelatív kapcsolatát. Ebből empirikus úton — az osztályfőnök közlése szerint — kitűnt, hogy az általa legjobb szájról leolvasóknak minősített növendékek pontosan azok voltak, akik a Rossolimó (Ro) alakemlékezet-vizsgálat alkalmával a legjobb eredményt adták. Tehát az ábrán látható: R. M., N. T. ęs H. A. — De kitűnt ugyanekkor az is, hogy ugyanezek a probandusok a Winkler-vizsgálat első eredményeit (W. I.) 24 óra múlva 100% vitték föl. (W. II.) Részben „gyakorló-tér“-rel, részben anélkül. A többi növendék a Rossolimó-vizsgálatnál értékelhető eredményt nem

adott. A Winklert pedig, bár „gyakorló-tér“-rel emelték, nem tudták 100%-ig emelni. Azonfölül pedig 7 közül 4 esetben a W. I. és W. II. ugyanazon a ponton tapadt meg, azaz a 24 óra múlva megismételt mozgások dacára újabb értékeket felmutatni nem tudtak.

Az így megállapított korrelációs kapcsolatok rendkívül érdekeseznek látszóttak. További kutatásunk most már a fentieket igazoló, de a korhatáron belüli (6—9 év) ellenőrző vizsgálatokra szorítkozott.

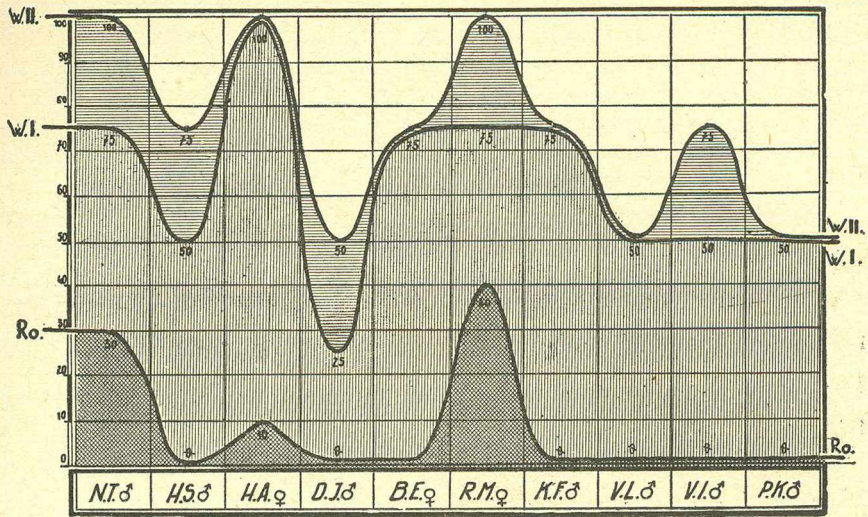
E célból a fölmenő alsó három osztály (I. a, I. b, II. a, II. b, III. a, III. b) osztályfőnökeit felkértük, hogy közöljék, ki a legjobb és ki a legrosszabb szájról-olvasó növendék az osztályban. Így kapott hat kiváló (I. csoport) és hat igen gyenge (II. csoport) szájról olvasóval elvégeztük a Winkler I., II. és Rossolimo-vizsgálatot. Eredményeinket a 9. ábra mutatja. Látjuk, hogy az I. csoport általában jobb értékű teljesítményt szolgáltatott, mint a II. csoport.

Vizsgáljuk meg tüzetesebben az első csoportot. (Legjobban szembetűnő az a mély „völgy“, amely V. É. növendék gyöngé teljesítménye folytán jelentkezik. Ennek a „miért“-jét egyelőre függesztük fel.) Az I. csoportnál a W. I. és II. vagy azonnal, vagy „gyakorló-tér“-rel adott 100%-os értéket. Tehát minden probandus vagy kiváló kinesztéziás érzékkel rendelkező, vagy legalább e téren igen tanulékony. A Rossolimo mindenütt pozitív értékeket adott igen magas százalékszámokkal.

A II. csoportban a W. I., II. amellett, hogy általában alacsonyabban jár, „gyakorló-tereket“ nem mutat föl, — egy probandus kivételével (C. G.), akinél azonban a W. II. ennek dacára is csak 50%-ig tudott emelkedni. A Rossolimo, bár alacsonyabb százaléokban, de itt is mind pozitív.

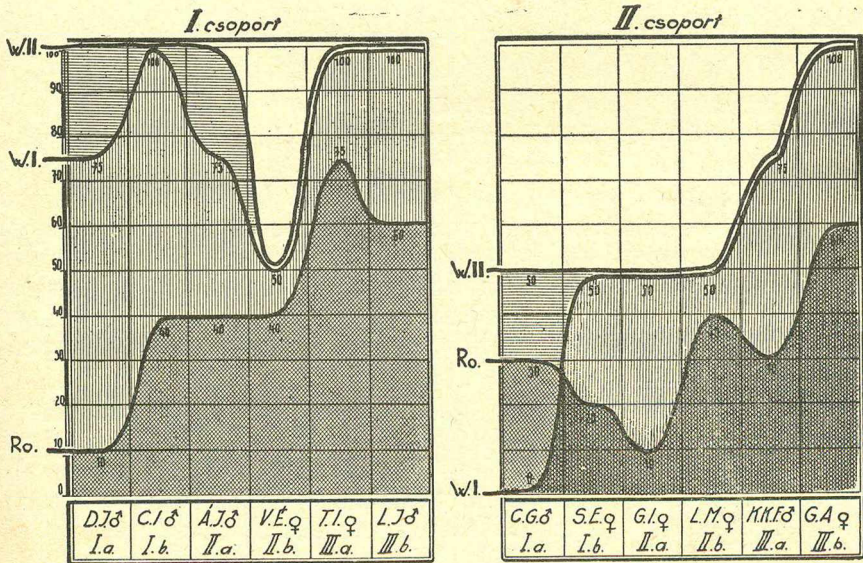
Most arra felelek, hogy miért adott az I. csoportban V. É. növendék ilyen közepes eredményt, holott igen jó szájról olvasónak minősítettett.

Ezekkel a vizsgálatokkal egyidőben gyakorlati célú hallásvizsgálatok is folytak. Bizottságilag állapított meg az egyes növendékek hallási készsége. Ezekből a hivatalosan megállapított és rendelkezésünkre boesátott adatokból, a saját munkánk támogatására, magunk szerkesztettünk egy úgynevezett „gyakorlati hallás-kép“-et, az általunk vizsgált növendékekre vonatkozólag. Ezek a 10. ábrán látható hallásképek a vizsgálati eredményeket áttekinthetően mutatják. Mint ilyenek sokkal alkalmasabbak a további használatra, mint a szimpla, írott följegyzések. A gyakorlati halláskép mindenekelőtt feltünteti a hallásvizsgálatnál a vizsgáló részéről alkalmazott hanghatás dinamikus erejét (D), amelyet a hangerő szerint változó magasabb vagy alacsonyabb ék-alakkal jelzünk (1—5. fokig). A vízszintes alatt és fölött, a beszédtanítás szempontjából negatív, illetőleg pozitív vizsgálati értékeket jelezzük. Tehát: 1. a dinamikus reakciót (Dr), 2. a differenciáló képességet (Df), mely vagy egyszerűen negatív, vagy a pozitív területen

8. ábra.

Az alaklélekezeti- és mozgásemlekezeti eredményeink korrelációja.

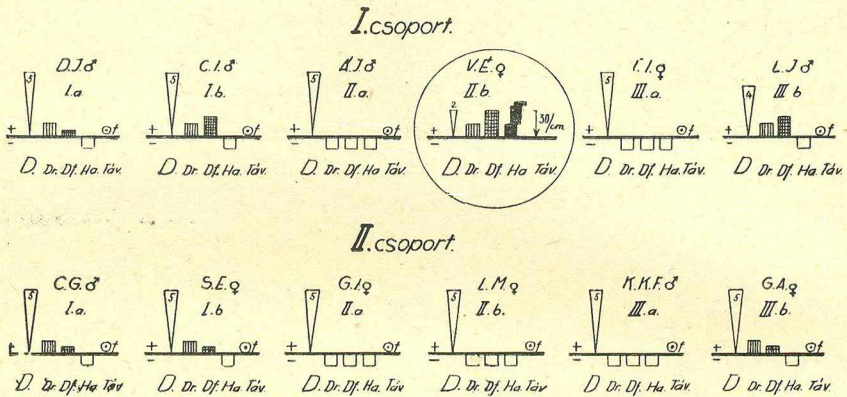

9. ábra.

Hat osztály 1—1 legjobb és leggyöngébb saájrol-olvasó növendékével végzett alaklélekezeti és mozgásemlekezeti vizsgálat eredményeinek korrelációja.

három fokozatú értéket mutathat (bizonytalan, közepes, igen jó). 3. a hallás különféle fokát (Ha), mely negatív, ha totál-siket, illetve zörej-halló, pozitív pedig a vokális hallás különféle fokaitól egészen a távolsági hallásig, lépcsőzetes magassági értékeléssel feltüntetve. 4. A hangforrásnak a fültől való távolsága (Táv), mely a fülbe kiabálás és a távolsági hallás területén öt fokozatot tüntet fel.

Végigpillantva ezeken a gyakorlati hallásképeken, világosan láthatjuk, hogy egyetlen kép kivételével, mindegyik siketnek jelzi a probandust. A kivétel, tehát a hallással rendelkező gyermek: V. É. növendék. Ennélfogva bizonyos, hogy V. É. növendéknek a szájról olvasással kapcsolatban nem a vizuális, hanem az akusz-

10. ábra.

A psychometriai munkához szerkesztett „gyakorlati hallás-képek“.

tikus hatások tették érthetővé a beszédet. Ő tehát a szájról olvasásnál, az alak- és mozgásemlekezet lelki mechanizmusának gyakorlására nem szorult rá, kevésbé volt kénytelen azt gyakorolni. Ennek következtében kísérleti vizsgálatunknál az I. csoportban nemesak a legalacsonyabb pontszámokat adta (a W. I. és II.-vel kapcsolatban), hanem ezenfelül „gyakorlótér“ mentes, letapadt, merev értékeket mutatott.

Fordítva: vagyis, hogy a rendszeres gyakorlás az alak- és mozgásemlekezeti készséget értékesen fejleszti, — szintén igaz. Ezt az igazságot bizonyítja, hogy a II. csoportban a magasabb osztályos (III. a) és III. b) növendékei, — kik bár igen gyenge szájról olvasóknak minősítettek — emelkedő tendenciájú, sőt 100%-os W. I. és W. II.-t értek el.

Mindezeket összegezve, az itt bemutatott kutatásainkból az alábbi gyakorlati következtetést vonhatjuk le:

1. A Winkler-mozgásemlekezet és a Rossolimo-alakemlekezet vizsgálati eredményeinek korrelációja alkalmasnak látszik egy

prognosztikus erejű megállapításra, mely az intézetbe lépő, legalacsonyabb életkorú növendékekre vonatkozólag sejteti, vajjon kezdetben jó, avagy gyengébb szájról olvasó lesz-e?

2. Amennyiben az intézetbe lépő, legalacsonyabb korú probandus prognózisa negatív, ajánlatosnak látszik számára olyan gyakorlatok módszeres kiépítése, amelyek hivatva vannak a csökkent mértékben meglévő képességeket fejleszteni, érlelni és alkalmassá tenni a szájról olvasás irányában támasztott igények számára.

Végül legyen szabad e helyen a legmélyebb tisztelettel őszinte köszönetet mondani dr. Ranschburg Pál egyetemi tanár, e. ü. főtanácsos úrnak, aki túlon-túl nagy elfoglaltsága dacára, mindenkor tudott magának időt szakítani arra is, hogy szerény keretek között végzett munkánkat figyelemmel kísérje és kiváló szaktudásával irányítóan buzdítsa.

De igaz köszönettel tartozom munkatársaimnak is. Mindenekelőtt Csada Magda tanárnőnek, aki több mint 300 munkaórában végzett szakügyünkért önkéntes, nagyértékű munkát. Valamint Simon Etelka tanárnőnek, aki nagy elfoglaltsága mellett 100-nál több munkaórában dolgozott önzetlenül Psychometriai Osztályunkon.

IRODALOM:

Husserl: Philosophie als strenge Wissenschaft. Logos. I. — Lipps: Leitfadene der Psychologie. — Jodl: Lehrbuch der Psychologie. I. — Harkai Schiuler Pál dr.: A lélektani kategóriák rendszerének kialakulása. — Dr. Kornis Gyula: A lelki élet. — Albert Huth: Exakte Persönlichkeitsforschung. — Dr. Fr. Baumgarten: Die Berufseignungsprüfungen. — Dr. G. J. Rossolino: Das psychologische Profil. — Dr. Ranschburg Pál: A siketnémák számolókéességéről. — Dr. Ranschburg Pál: Psychologiai tanulmányok. II. — Dr. N. Oseretzky: Psychomotorik. — Dr. L. Szondi: Zu Psychometri des Tests. — Rudolf Lindner: Das Seelenbild des Taubstummen. — Rudolf Lindner: Vergleichende Intelligenzprüfungen. — Stern—Wiegmann: Methodensammlung.

Korszerű nőkézimunka-oktatás a siketnéma-intézetek alsóbb osztályaiban.

Irta: Thüningerné-Darvas Olga.

A cselekvési vágy az emberben veleszületett ösztön. Ezt a vágyat kell szeretettel, következetességgel nevelnünk, irányítanunk, úgy, hogy az ember testi-lelki fejlődésének hosszú útján erkölcsi és szellemi javakkal felvértezve, szilárdan állhassa meg majd helyét az életben.

A tetterre született, egészséges ember ösztönénél fogva cselekedni akar. Mozog, mert tudattalanul is érzi, hogy az élet mozgásból áll s a tétlenség halál. A gyermek, midőn tevékenységre vágyik, tulajdonképpen játszani akar, alkotási vágyát a játékban elégíti ki. A játék az, ami a gyermek érdeklődését a legjobban felkelti, megragadja s amivel mindíg szívesen foglalkozik és amit soha nem ún meg. Az a játékos munka, amely a gyermek testi-lelki életének megfelel s amit kedvvel végez, mély benyomásokat tesz az ebben a korban legfogékonyabb gyermeki lélekre. Így tehát nemcsak szórakoztatja, ügyesíti és megfigyelésre kényszeríti a gyermeket s ezzel érzékszerveit fejleszti, hanem nevelő hatással is van rá.

Amikor az intézetünkbe került kis siketnéma cselekszik, tevékenykedik: ösztönét elégíti ki. A jót a rossztól azonban tudatosan még nem különbözteti meg, mert tapasztalata ehhez kevés, ítélőképessége pedig még nincs kifejlődve. A szórakoztató játék kellemes érzést kelt benne s ezért ezt az érzést kell társítanunk cselekedeteivel, hogy a szokás alapján a helyeset, a jót akarja és tegye.

Ezért kell keresnünk kapcsolatot a játék és a tervszerű iskolai munka között. Az elgondolás (az értelem) és a kivitelezés (a cselekedet) együttes munkájával irányítsuk a jelent a jövőre, hogy közelebb vigyük a szórakoztató foglalkozást a munkához s ezzel bevezessük a gyermeket az élet nehéz feladatainak sejtéséhez és megértéséhez.

Az érzékszervre gyakorolt játékos tanítást nemcsak a modern pedagógia alkalmazza — mert a szellemi tanítás kulcsa és alapja is a kézimunka tanítás volt —, hanem híres nevelőink: Comenius, Rousseau, Fröbel, Montessori is igyekeztek ennek nevelő értékét megvilágítani, újra feltárni.

A tanterv szabatosan előírja a végzendő munkát. De hogy az anyagot minő módon, milyen ötletességgel, szeretettel ültesse át a tanár, a tanító a gyermek lelkébe, hogy azok ott megfogyanván, maradandó, értékes nyomokat hagyva — tevékeny, alkotó embereket formáljanak a társadalomnak, az a pedagógus rátermettségén múlik.

A mi kis siketnéma növendékeink nem élték át azt az igazi vidám gyermekkort, amit az élet nyújt az épérzékű gyermekeknek. Nem hallgathatták a fantáziát nevelő meséket, nem énekelhették a testet-lelket vidító gyermekdalokat, nem érthették az édesanya

inó-bátorító szavait. Az ő lelkük zárkózottabb maradt. Vezessük hát be őket is a mosolygós, napsugaras gyermeki életbe! Pótoljuk azt legalább részben, amit a sors mostohasága és az otthoni élet szegénysége megtagadott tőlük.

Tanítsuk meg őket játszani! Zárjunk ki az iskolából mindent, ami kellemetlen, unalmas — lélekölő, hogy csakis szépek legyenek azok a gyermekkori benyomások, melyek itt érik s végig kísérik egész életüket.

Legyünk tehát a gyermekeknek kedélyes játszótársai. Illeszkedjünk be gondolatvilágukba, hogy ötletekkel, irányító szeretettel, tervszerű és korukhoz mért foglalkoztatásukkal munkaszeretetre neveljük őket.

A női kézimunka oktatás alapja a kézügyesség! Ha tehát olyan játékokat alkalmazunk, amelyek életösztönüket, a cselekvést ez irányban fejlesztik, akkor a leghelyesebb, a legegyszerűsebb utat találtuk meg a kézimunka tanításhoz.

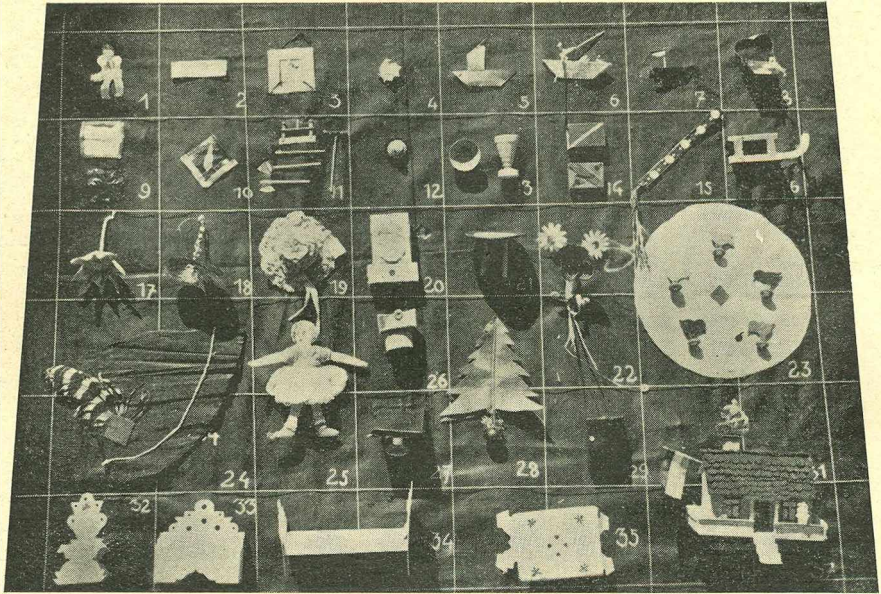
Ne kényszerítsük a gyermeket arra, hogy a még meg nem értett célú, gyakorlatilag hasznavehetetlen *mintadarabokat* hónapokon át kösse, horgolja, hogy aztán kisírt szemmel, összeszurkált ujjacskával, testben-lélekben kifáradva, szívében keserűséggel, gyűlölettel és ellenszenvvel távozzék a kézimunka óráról. *Gondoskodjunk olyan játékszerekről, munkaanyagokról, amelyek a gyermek már ismer, amelyek értelmének megfelelnek, egyéniségével, gondolatvilágával legbensőbb kapcsolatban vannak.* Ha kutatást rendezünk kis zsebeiben, mit találunk ott? Színes filcdarabkákat, képeket, levelezőlapokat, pálcikákat, fonalakat, stb.-t, amiket a gyermek ősi ösztönénél fogva szeret összegyűjteni, nézegetni s amelyek a gyermek szemében becses, értékes játékszerek. *Készítsünk neki mi is papírból, filcből kis korongokat, ismertessük meg a színek finomságát s engedjük, hogy ők azt szabadon vagy minta után kirakhassák az asztalra, vagy a táblára. Adjunk kezükbe ollót, vágassunk ki alakokat, hogy tevékenységi ösztönüknek, alkotási vágyuknak eleget tehessenek és örömet leljenek a munkában. Ragasszuk fel kartonlapra a kivágott képeket s használjuk fel díszítésre. Lásd, tapasztalja a gyermek, hogy munkája nem céltalan foglalkozás, hanem hasznos és szép tevékenység.* Így megismertetjük őket azzal a jó érzéssel, amit a jól végzett munka s az alkotás tudata ébreszt a lélekben. Mennyi érdekes megnyilatkozásban lesz részünk!

Pálcikákból rakassunk ki mintákat, díszítsük azokat babbal. Ezzel gondolkodásra készítetjük, arányok, formák megfigyelésére serkentjük őket s neveljük az utánzási képességüket.

A női hivatás magasztos eszméje nyilatkozik meg a kis lányban akkor, amikor a babáját dédelgeti, öltözteti, eteti, óvja, félti. A baba az, amely minden szomorúságában, fájdmában vidámságot, vigaszt nyújt neki. Ne foszuk meg hát őt sem a gyermekkor legszebb álmától, legféltettebb játékától!

Rajzoljunk kartonpapírra baba alakot, vágassuk azt ki és ragasszon rá a gyermek babaarcképecskét s kész a baba! Ez a primitív kis tárgy, amit a gyermek maga készített, fantáziájának bő anyagot ad, s több nevelő értékkel bír, mint az üzletből vett drága baba. A játékszer a nevelő kezében nem cél, hanem eszköz.

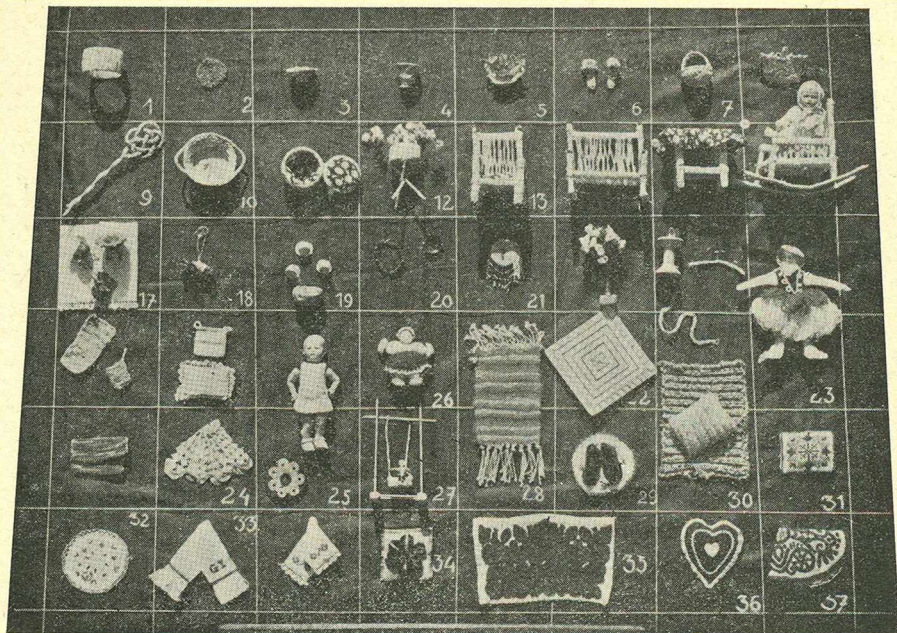
Játék közben a kis arccskák kipirosodnak, a szemecskék felragyognak. S amikor a mama szerepébe képzelik magukat, megkezdődik az ápolási gondozási ösztön alapján az igazi utánzási tevékenység, — mely ha csak játék is, de alapja a női élet nehéz

1. ábra. Papir- és dobozmunkák.

1. Képek kivágása használt levelezőlapokból. — 2. A kivágott minták felragasztása. — 3. Képráma. — 4. Tálca. — 5, 6, 7. csónak. — 8. Kosárka: karácsonyfadísz. — A 3, 4, 5, 6, 7, 8. alatti munkák *papirkajtogatási munkák*. — 9. Vagdalásos minta. — 10. Vagdalásos minta felragasztva. — 11. Szerszámok: fűrész, ásó, kapa, gereblye, balta. — 12. Torta. — 13. Tálcaeska, virágtartó *papírszalag* (szerpentin) *felcsavarásával*. — 14. *Dobozok díszítése*. — 15. Könyvjelző. — 16. Szán. — 17. Lámpaernyő. — 18. Lámpaernyő. — 19. Kalap (*fonással*). — 20. Tükrös szekrény. — 21. Asztalka (a lábai *csomaghordó pálcikákból*). — 22. *Virágok*. — 23. *Csirke játékszer*. (Színismeretek tudatosításához.) — 24. Csákó. — 25. Baba. — 26. Karosszék. — 27. Asztalka. (Lába *cérnaorsó*.) — 28. Fenyőfa. — 29. Szekrény. (Gyufadobozokból.) — 30–35. Bútorok *vagdalásos mintákkal díszítve*. — 36–37. Székelyház.

munkájának, legszentebb hivatásának. Mennyi finom nőies érzés-erény fejlődik ki így s mit nem tenne meg a babájáért!

2. ábra. 1—16-ig háncsmunkák. 17—37-ig vegyes anyagú munkák.

1. Asztalkendő-gyűrű. — 2. Lábtörlő. — 3. Kenyeres kosár. — 4. Szakajtó. — 5. Gyümölcsös kosár. — 6. Papucs. — 7. Piaci kosár. — 8. Piaci kosár. — 9. Poroló. — 10. Gyümölcsös kosár. — 11. Kosár bélelve. — 12. Virágállvány. — 13. Szék. — 14. Divány. — 15. Asztal. — 16. Hintaszék. — 17. Asztal, szék: *gesztenyéből*. — 18. Lámpaernyő: *makkból*. — 19. Csészék: *makkból*. — 20. Karkötő: *csigaházakból*. — (Fűzési gyakorlat.) — 20. Főzőedényke: *sörösvég tetejéből*. — 21. Lámpaernyő: gyöngyfűzéssel. — 22. Virágzó fa utánzása *pattogatott kukoricából*. — 23. Kötési előgyakorlat *cérnaorsón*. Az ebből készült kötési anyag babaruhatartók bevonására szolgál. — 23. Baba készítése: *pamut gombolyítással*. — 24. Babaszőnyeg, mosdókesztyű, pénztárca, portörlőtartó, vánkos, terítő készítése *horgolással*. — 25. Horgolt babaruha és cipőske. — 26. Baba. — 27. Hinta: *bodzabélből*. — 28. Szőnyeg: *szövés*. — 29. Varrási előgyakorlatok papírlapon. 29. Papucs: *hurkolási gyakorlat*. — 30. Kötött ágyterítő és párna. — 31. Párna: *keresztöltéssel*. — 32. Terítő *laphímzéssel és horgolással*. — 33/a. Törülköző: *rojtozással, szálhúzással, beszövésével és névvel varrással*. — 33/b. Törülköző: *horgolással, keresztöltéssel*. — 34. Párna: *perzsa hímzéssel*. — 35. Falvédő: *torockói hímzéssel*. — 36. Szívalakú párna *rátét-munkával*.

Milyen odaadással gombolyítja a pamutot s milyen kitartó szorgalommal öltögeti a rövid és hosszú pálcikákat, hogy ruhát, sapkát, cipőt horgolhasson a babának.

Amikor tehát levezetem cselekvő kedvét, amikor testi-lelki követelményeinek eleget teszek, nevelem a gyermeket.

Egy kis helyecske, *egy kis baba-szoba* álljon a kis gyermek rendelkezésére a női kézimunka teremben, ahol a babáját, játékait elhelyezhesse. *Vágassunk ki papírból minta után magyaros búto-*

3. ábra. Babaszoba. Minden növendék babaszobát rendez be, magának készítette tárgyakkal.

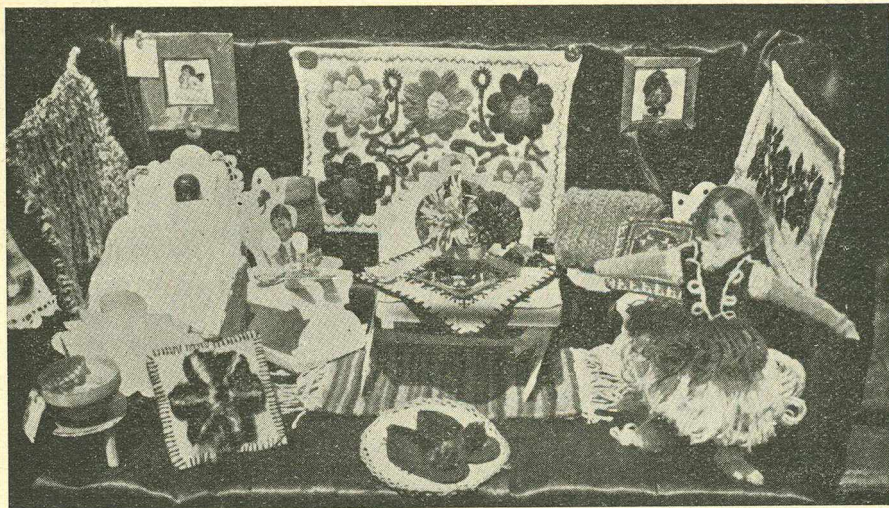
rokat: asztalt, széket, ágyat, ládát. Ragasszuk össze. *Díszítsük színes vagdalásos magyar mintákkal és rendezzük be a baba-szobát.* Neveljük növendékeinkben a magyaros érzelmet s fejlesszük ízlésüket. Ismerjék meg a tulajdonjogot s becsüljék meg a másét. Sohase hittem volna, mennyi boldogságot varázsolnak e kis szobácskák növendékeim lelkébe. Hihetetlen öröm és vidámság fűződik hozzájuk s ezzel valósággal napsugarassá válik a különben egyhangú női kézimunka óra.

Gyakoroljuk a horgolást — mennyi alkalom adódik erre! Egy kis mosdókesztyű, egy kis szőnyeg, kosárka. A neki való munkát milyen örömmel, csillogó szemmel, szorgalommal végzi a gyermek s ez a boldogság szereteti meg vele a munkát s küzdi le a munka nehézségeit.

Papírhajtogatással készíttessünk tálcát, tálacskát, poharat az asztalra, képrámát a falra. A képrámába tegyünk egy angyalfejeckét s ezzel fejleszthetjük a vallásos érzelmet. Mennyi körültekintést, figyelmet, ízlést, kézgyakorlatot, szerszámismeretet, tudásvágyat igényel és nyújt ez a munka.

Irjuk a tárgyakra azok neveit: tál, kép, ágy, baba, stb. A foglalkozás nyomán szerzett képzetek a játék gyönyörűségei között, az állandó benyomások, tapasztalatok hatása alatt megtisztulnak, megerősödnek. Minél több játékot készítettünk, annál nagyobb, tökéletesebb lesz a gyermek alkotó készsége, tevékenysége.

Ne kívánjuk a kis siketnéma gyermektől, hogy órákon át mozdulatlanul üljön. Mozgási ösztöne a tétlenséget nem bírja s ennek hatása alatt könnyen rendetlenkedő lesz. Engedjünk bizonyos keretek között akarátának szabad megnyilvánulást, hogy te-

4. ábra. Berendezett babaszoba.

vékenységét levezethesse. Rendezhessen, takaríthasson, törülgethessen a baba-szobában. Ezáltal válik vérévé a rend és a tisztaság. A gyermekeket a valóság, az élet érdekli a legjobban, mert ebben él.

Tanítsuk meg a baba haját befogni. Fonással hánscból, papírból készíttessünk lábtörlőt, papucsot, kosárkát, kalapot, porolót. Amíg a gyermek ezekben a játékokban a jelent nézi, addig a pedagógus a jövő hasznát látja. Mert a poroló hurkolása tulajdonképpen a vitézkötés gyakorlásának az alapja. Ugyancsak jó alkalom nyílik a szálak eldolgozásánál (pl. a poroló nyelénél) a csomók kötésére is.

Az ujjak ügyesítésén kívül igen nagy türelemre és kitartásra tanít a papírszalag (szerpentin) felcsavartatása, hogy mosdótálat, virágcserepet, dísztalacsát készíthessünk szobácskánk díszítésére.

A számfogalmak gyakorlására jó alkalom nyílik a gyöngyfűzésnél! Karkötőt, gyöngyöt, lámpaernyőt készíthetünk.

Férceeljünk össze élénk színű papírból pártát, magyaros ruhát s ha jól sikerült, tanítsunk hozzá egy kis táncot és megvan a kap-

esolat a tornatanítással is. Mennyi ragyogó vidámság járja át tanításunkat így.

Horgoltassunk hálót, tegyük a két végére botocskát, vegyük hozzá egy kaucsuk labdát s egy kedves játékszer lesz belőle. A szabadban vidám órákat tölthet el ezzel a gyermek s ha látja munkája hasznát, a siker további szorgalomra és erőfeszítésre ösztönzi.

Ismertessük meg a szőnyegszöveget. Kis szövőkereteken rop-pant helyes kis szőnyegek készíthetünk. Ezzel megismerik a szövés technikáját; kitartásra, türelemre tanítjuk őket. Vágjunk

5. ábra. Berendezett babaszoba.

le 10—12 cm. hosszú batiszt szalagokat. *Húzassunk ki a két végén 3—4 szál cérnát* s ezek helyébe szövögettessünk be színes pamutot, a szélére *horgoltassunk egy kis csipkét*, varrassuk be *nevük kezdőbetűit* s kész a törülköző. Akasszuk be a baba-szobába, a mosdótál fölé!

Használjuk fel az alkalomszerűségeket! Készíttessünk csillogó, színes mikulási, karácsonyi, húsvéti tárgyakat. Ezzel fantáziáját, lelkesedését felkeltjük s a kis siketnéma legszebb álmát, vágyát valósítjuk meg. *Kirándulások alkalmával gyűjtsünk össze gesztenyét, makkot, apró csigaházakat, kagylókat, leveleket, virágokat, magvakat.* Szerezzünk mákfejet, narancshéjat, pattogatott kukoricát és dobozokat. Mennyi természetrajzi ismeretre, különféle irányokban való ügyességre tesznek szert, amíg ezeket feldolgozzák. Az ilyen órák változatos anyaga gondolkozásra készíti a gyermeket, kihat a kedélyére, erősíti akaratát és ösztönzi tevékenységét.

Allítsunk össze olyan játékokat, amelyek a tárgyak helyes használatára vezetnek. Pl. egy dobozba tegyünk cérnát, tűt, ollót, gyűszűt. A mellette lévő dobozba helyezzük be a tárgyak neveit.

6. ábra Csirke játékszer.

Az anyagok minőségének ismertetésére, a tapintóérzék, az összehasonlító és emlékező tehetség fejlesztésére tegyünk egy dobozba bársonyt, gyölesot, fonalat, csiszolópapírt. Tapintassuk meg a gyermekkel a bársonyt s a letakart dobozban keressen a gyermek hasonlót. (Fröbel-féle gyakorlat.)

Ha következetesek vagyunk s az egyszerűről az összetettre, a könnyebbről a nehezebbre haladunk, úgy növendékeink észrevétlenül sajátítják el azt a kézügyességet, melynek alapján elkezdhetünk szár-, lánc-, keresztöltéssel egy kis terítőt, párnácskát, falvédőt, babaruhát varrni, díszíteni. Használjunk ki minden lehetőséget! Ezek az apró-cseprő észszerű és célszerű munkák, amelyek hasznavehetőségét a gyermek maga állapíthatja meg, olyan munkakörbe vonják be a kis leánygyermeket, amely legjobban megfelel alaptermészetének és jótékonyan hat rá. A kis siketnéma gyermek, éppen fogyatékosága miatt nem tudja testét-lelkét *önmaga foglalkoztatni*. Erre nekünk kell őket megtanítanunk.

Az akaratot az érzelem indítja meg. Szeretessük meg tehát növendékeinkkel a játék leple alatt a munkát. S ha ezt megszerette, nemcsak az iskolában fog szívesen munkálkodni, de felnőtt korában is.

Az a gyermek, akinek érdeklődését felkeltettük, tettere kész.

7. ábra. Játék a horgolt hálóval.

Megfigyel mindent, megszokja a rendet, a pontosságot, a gondosságot, az udvariasságot, az önfegyelmet. Az ilyen növendék maga fog komolyabb munkakörbe vágyani és a későbbi osztálytanításon, de még az életben is jól megállja a helyét. De jaj annak a gyermeknek, aki tétlenségben élt, aki a más tollával ékeskedett! Szórakozott, közömbös, figyelésre képtelen lesz mindig. Serkentjük, buzdítjuk tehát növendékeinket szeretettel, tekintéllyel — esetleg apró jutalmazásokkal is a tevékenységre. De ha kell — a megengedett határok között — az okos szigortól se riadjunk vissza!

A kézimunka termet igyekezzünk úgy berendezni, hogy ott a gyermek kis képzelet-világa értékes táplálékot találjon. Barátságos, vidám falai pedig hívják, vonzzák, marasztalják a gyermekeket.

*

Soraimmal másfél évtizedes tapasztalataimat és szerény munkásságom eredményét mutatom be. Hitem és meggyőződés, hogy ezzel hozzájárulok siketnéma leánynövendékeink női kézimunka tanítási eredményének fokozásához.

Cikkem megírásánál figyelemmel voltam az alsófokú leánynövendékek női kézimunka oktatásának minden korszerű vívmányára. *Céлом volt megmutatni azt az utat, amelyen haladva kicsi növendékeink szívébe beleplántálhatjuk a munkásságnak ama nemes csiráját, amely összekötő kapcsolatot képez a felsőfokú kézimunkatanítással és később az élettel.* Ezzel megbecsülik a kézimunkát és természetesen az életet is.

Siketnémáink és a mezőgazdálkodás.

Irta: Tinschmidt Ernő.

Nekünk siketnéma intézeti tanároknak nem lehet közömbös az, hogy mi lesz növendékeinkkel, ha az intézeteket elhagyják. Vajjon megállják-e helyüket az életben? Adtunk-e nekik elegendő és főként megfelelő útavalót a gyakorlati élet számára? Nem tűnnek-e el az élet útvesztőjében legjelesebb növendékeink? Vajjon hogyan boldogulnak azok, akik jól beszélőkké lettek, — teljes siketségük dacára is?

Mindenütt van javítani való, nemcsak a mi nevelési rendszerünkben és mindenütt igyekeznek is pótolni a szükséges hiányokat. Mindenkinek lépést kell tartani a kor követelményeivel. Menjünk tehát mi is tovább egy lépéssel.

Hazánkban a siketnéma oktatás apostolai Németországból hozták be a módszert, a rendszert. Németország ipari állam, lakói legnagyobb részben iparral foglalkoznak. Természetes tehát, hogy siketnéma gyermekeiket ipari pályára nevelik és készítik elő már az iskolában is. Így került tantárgyaink közé az ő tantervükből az agyag-, papír- és famunka, valamint a sok rajzóra, melyek az ő célkitűzésüknek tökéletesen megfelelnek. Ezek ellen lényegileg kifogásunk nem is lehet. *Azonban jogosan kifogásolhatjuk azt, hogy miért maradt ki tantervükből teljes mértékben a gazdaságtan, mikor hazánk nagyobb részben agrár állam és növendékeink legnagyobb részben földműves szülők gyermekei?* Nagy részüknek ott-hon néhány hold földjük is van, melynek szakszerű műveléséből a mindennapi kenyeret bőségesen megkeresné az intézetből kikerült siketnéma — ha szeretné a földet, ha értene annak műveléséhez.

A siketnéma gyermek szülei a városi élet, az ipar felé vonzódó siketnémát nem merik otthon tartani, hiszen, ahogy ők mondják, a földmunkát nem bírja és nem szereti. A főhiba azonban az, hogy nem ért hozzá és 9 esztendei intézeti tartózkodása alatt nem tanult meg dolgozni. A városi élet felé vonzódik, mely több szórakozást nyújt részére, melyet megszeretett, megszokott. Teljesen elidegenedett az egészséges falusi környezettől, attól a munkától, melyet testvérei végeznek s mely neki is boldog, békés otthont nyújthatna. Egészen más az ő világa, mint hozzátartozóié. Eltávolodott tőlük lélekben. Nem esoda tehát, hogy hazakerülve falusi környezetébe, nem érti meg testvérei gondolkodását. Inkább munka nélkül ácsorog a város utcáin a kitanult iparos siketnéma, mintsem, hogy hazamenne és az ásóhoz, a kapához nyúlna.

Intézeteinkből kikerült 15 éves ifjút már nem igen lehet a földmunkára bírni. Kétségtelen, hogy nagy részük fizikailag is gyenge. De a heti 2 tornaórán nem volt és nem is lehetett alkalma, módja megerősödni.

Beszédre való tanításuk igen fontos tényezője az életben való boldogulásuknak, de nem kisebb tényező testi nevelésük és munkára való szoktatásuk sem. A tény az, hogy minden siketnémanak fizikai munkával kell megkeresni mindennapi kenyerét. Intézeti nevelésünk főfeltételét képezze tehát, testi erejüknek fokozása és munkára való szoktatásuk.

A nappali szobákban tétlenségben, tunyaságban való üldögélésük felesleges, hiábavaló időtöltés. Ezt az időt hasznosítani kellene, emberré való nevelésük érdekében.

Azt mondjuk, a siketnémát csak úgy lehetne tökéletesen megtanítani a hangos beszédre, ha délelőtt és délután foglalkozna ve-

lük egy szakember. 10—15 siketnémával napi 4 órai foglalkozás teljesen kimeríti a tanárt, tehát 2 tanár kellene 10—15 növendékhez sikeres oktatásuk érdekében. Ez nagy tehertétel lenne a társadalomra, az államra nézve, így ennek a gondolatát sajnos el kell vetnünk. Viszont, egy gazdasági szakember délutánonként 50—60 gyermeket is hasznosan tudna foglalkoztatni. Ez pedig mindenféleképpen kifizetődne. Anyagilag hasznot jelentene az intézet részére és jó munkásokat nevelne a társadalom számára.

Fogadjuk el ezt az ajánlatot és növendékeink délutánjait tegyük hasznossá. Szeretessük meg velük a földet, szoktassuk őket már gyermekkorukban a munkára.

Ha a nyári szünetre hazatérő növendékeink hasznossá teszik magukat otthon a földmunkáknál, sőt néhány szakszerű, jó tanácsal is szolgálnak hozzátartozóiknak, akkor biztosan nem fogják őket ipari pályára engedni, hanem örülnek majd, hogyha hazakerülnek. Lelke, öre lehet a siketnéma a kis családi vagyonnak, mely annak megélhetést, sőt jólétet biztosít. A siketnéma is szívesen marad majd otthon, ahol megbecsülést kap és boldogságot talál. Ha ügyes, jó gazda lesz növendékünkéből, akkor a szülők nem fognak kétségbe esni siketnéma gyermekük jövője miatt, hanem azzal a biztos tudattal húnyják majd le szemüket, hogy ez a gyermek a kis családi vagyont nem elfecsérelni, hanem gyarapítani fogja.

Hozzászólás a „Siketügyi és beszédpedagógiai szakülés” című közleményhez.

(Megjelent szaklapunk 1939. évi május havi 5. számában.)

Irta: Istenes Károly.

Ebben a közleményben *Rédiger Károly* kartársunknak „*Az új szellemben való mikénti munkálkodás*” című szakelőadásáról esik szó. Magához az előadáshoz — bármennyire nehezemre esett is az — kíméletből nem szóltam hozzá. Azzal számoltam ugyanis, hogy szószellő s elszáll majd nyomtalanul. Nem szállt el, mert ime, ha nem is egész terjedelmében, de nyomdafestéket kapott annak egyik olyan része, amelyet — intézetem elismert nevére való tekintettel — nem hagyhatok szó nélkül. Ugyancsak kíméletből, ezúttal sem nyúllok a kritika metsző élű bonckéséhez. Okultásra törekszem csak s épen ezért csupán statisztikai adatokkal

fogom szemléltethetővé tenni azt, hogy mennyire adattalan s így légbőlkapott a szakelőadó előadásából kivett következő rész: „Megállapítja, hogy kezdetben totál siketekkel, azután válogatott növendékanyaggal, végül halló-beszélő, vagy legalább is hallási szigetel rendelkező gyermekekkel történt a kísérletezés.“

1. Az első, azon állításra, hogy *kezdetben totál siketekkel történt a kísérletezés*, a következő a válaszom: Az első kísérletezés nem egy meghatározott osztály növendékeivel történt, hanem egyes növendékekkel, akik közül volt 4 előkészítő, 2 I. osztályos és 2 VII. osztályos. Ennek a egyes növendékű kísérletnek több célkitűzése volt. Ezek a következők:

a) A hallásébresztésre-hallásnevelésre alkalmas növendékek kikísérletezése abból a szempontból, hogy megkezdhetjük-e osztálytanítás keretében az ily irányban való munkát. A kísérlet azt igazolta, hogy megkezdhetjük.

b) Kikísérletezése annak, hogy ez a módszer alkalmazható-e érdemleges eredménnyel a füli-eredetű siketeknél? A kísérletezés nemleges eredménnyel járt.

c) A gyengetehetségű siketnémáknál használható-e eredménnyel ez a módszer? A budapesti kísérlet eredményei azt igazolták, de igazolta azt más intézet kipróbált kísérlete is, hogy közülük azoknál, akik Bárczi elgondolása szerinti siketek s nem állanak mély ponton, az eddiginél jobb eredményt lehetne elérni.

d) A 2 VII. osztályos s elsődleges dinamikus reakciót mutató, de teljesen siket növendékekkel azt akartuk kikísérletezni, hogy az olyan felsőbb osztálybeli növendékek, akiket — mint az adott esetben is — mint totál siketeket könnyelhetünk el s ügyis bánunk velük 7 éven át, hogyan viselkednének az új módszerrel szemben?! Ily irányú kísérletünk nyomában szép eredményeket kaptunk. Kétségtelenül beigazolódtott, hogy az arra alkalmas növendékekkel — a beszéd hangsúlyának, ritmusának és tagoltságának megjavítása érdekében — még így elkésve, a felsőbb osztályokban is érdemes lenne foglalkozni.

Összevetve az itt mondottakat, még a következőkre is rá kell mutatnunk: Mi sem volt természetesebb, mint az, hogy ezt a nem osztály szerinti egyes csoportot így nem tarthattuk tovább együtt. Ki-ki visszakerült — további nevelés-tanításra — a neki megfelelő osztályba. Osztályszerűen csak az 1934—35. tanévtől kezdve dolgozunk a Bárczi-féle hallásébresztő-hallásnevelő módszerrel. Ugye kísérleti osztály, mint pedig a későbbi önálló osztályok eredményeiről bőségesen szó esett a szakfelügyelői látogatási és módszertani értekezleti jegyzőkönyveinkben, ahol is és amikor is *Rédiger* kartársunk — nem egyszer mint hozzászóló is — szerepelt. Megállapításai előtt mindenestre jó lett volna ezekre visszaemlékeznie.

2. *Rédiger* további megállapításaira pedig — beszédes szemléltetőül — alább két kimutatást közlök.

A. táblázat.

Osztályok	A budapesti Bárczi-féle osztályok növendékeinek kezdeti hallásbeli állapotát feltüntető %-os adatok				
	Teljesen siket	Zörejhalló	Vocális halló	Szóhalló	Mondathalló
I. a.	62·50%	—	37·50%	—	—
I. b.	87·50%	—	—	12·50%	—
II. b.	41·66%	—	58·34%	—	—
III. b.	54·54%	36·36%	9·10%	—	—
IV.	33·33%	—	33·33%	22·22%	11·12%
V. b.	45·44%	9·10%	18·18%	9·10%	18·18%

B. táblázat.

A magyarországi Bárczi- és nem Bárczy-féle osztályok növendékeinek kezdeti hallásbeli állapotát feltüntető %-os adatok					
	Teljesen siket	Zörejhalló	Vocális halló	Szóhalló	Mondathalló
A Bárczi-féle osztályok növendékeinek % szám szerinti adatai	53%	8%	27%	7%	5%
A nem Bárczi-féle osztályok növendékeinek % szám szerinti adatai	60%	19%	7%	4%	10%

Az A. és B. táblázatból levonható következtetések:

a) Enyhén szólva, legalább is téves *Rédigernek* ez a megállapítása: ... *azután válogatott anyaggal történt a kísérletezés.* Téves, mert az A. táblázat szerint a múltó évekkkel inkább gyarapodott,

semmint apadt a Bárczi-féle osztályokban a teljesen siketeknek a száma. A zörejhallók száma is csak egy esetben mutat gyarapodást. Három osztályban pedig nem is akadt azokban zörejhalló. Emelkedést a Bárczi-féle osztályok javára csak a vocális és szóhallással viszonylatban látunk. A vocális hallással viszonylatban három osztályban, a szóhallással viszonylatban pedig két osztályban. Ezzel szemben lényegesen fogyó képet mutat a mondathallók arányszáma. Ez pedig a legsúlyosabb tétel. Ez annál nyomósabb tény, mivel az 5 év közül a 3 utóbbi évben egy mondathalló se került a Bárczi-féle osztályokba. Mondathalló ugyanis csak az 1935—36. és 1934—35. tanévekben volt a Bárczi-féle osztályokban. Ez tehát mindenképen ellene mond *Rédiger* ezen legsúlyosabb megállapításának: ... végül halló-beszélő ... gyermekekkel történt a kísérletezés.

Ide tartozóan még a következőket is meg kell jegyezni: A mondathalló növendékeket csak kényszerűségi okokból tartottuk intézetünkben. Ugyanis a hallók-iskolájába semmiképpen sem akarták őket bevenni. A nagyothallókhoz pedig, mivel ott nincs internátus, nem voltak ezek a gyermekek elhelyezhetők.

Megjegyzem még azt is, hogy válogatás csak egy szempontból történik s kell is, hogy történjék. Ez a szempont pedig a következő: *Alkalmas-e a gyermek a hallásébresztő-hallásnevelő módszerrel való nevelés-tanításra, vagy sem?!* Ez pedig a józan ész szerint egészen természetes.

b) Ha most már a B. táblázatot nézzük, abból pedig azt állapíthatjuk meg, hogy az országban lévő *nem* Bárczi-féle osztályokban is vannak zörej-, vocális-, szó- és mondathallók. Sőt a mondathallókból kétszer annyi van a *nem Bárczi-féle osztályokban*, mint a Bárczi-féle osztályokban. De fel kell itt tennem a kérdést! Ha vannak, illetve kerülnek a mi intézetünkbe is zörej-, vocális-, szó- és mondathallók, hová tegyük azokat? Hagyjuk-e őket a hallást nem nevelő osztályokban, avagy tegyük-e oda őket, ahol — meglévő kisebb-nagyobb mérvű hallásuk — hallásneveléssel fokozható? Erre ugyancsak ésszerűen megint csak azt a feleletet adhatjuk, hogy oda, ahol rendszeres hallásnevelő munkával fel tudjuk fokozni nevezettek hallását.

Visszatérve a B) táblázatra, továbbiakban azt is megállapíthatjuk, hogy viszont kevesebb a Bárczi-féle osztályokban a zörejhalló és a mondathalló, mint az országban lévő *nem Bárczi-féle osztályokban*.

c) Végül pedig, ha összevetjük az A. és B. táblázat adatait, nyugodt lelkiismerettel azt is megállapíthatjuk, hogy a kétféle típusú (Bárczi-féle és *nem* Bárczi-féle) növendékanyagot illetően — a növendékek kezdeti hallásbeli állapotát tekintve — végeredményben nincs oly mérvű különbség, mint amilyent légből kapotán megállapított *Rédiger*, a Bárczi-féle osztályok javára.

Ami különbség mutatkozik egy és más esetben a Bárczi-féle osztályok javára, azt bőségesen egyenlíti ki az a tény, hogy a *nem*

Bárczi-féle osztályokban — országos viszonylatban — kétszer annyi a mondathalló, mint a Bárczi-féle osztályokban. Hogy aztán ez mit jelent, azt e helyen nem kell magyarázgatni.

Befejezésül pedig még a következőket: *Rédiger* megállapításai is iskolapéldái annak, hogy hogyan nem szabad megállapítani. A megállapításokat nem szabad a légből csak kikapni. Azokhoz tárgyszerű adatok kellenek.

Hangkapcsolási fogás az értelmi fogyatékosok első osztályában.

Irta : Kiricsi Lajos.

Ha valaki megkérdezné tőlem, hogy a nevelhető csökkent értelmű fogyatékosok első osztályában miért választottam éppen a fonomimikát az olvasás-tanítás módszeréül és nem az ú. n. ideovizuális módszert, nem tudnék egészen pontos választ adni. Talán azért, mert ennek az eljárásnak tiszteletreméltó, több évszázados fejlődési multja van a sillabizáláson és a Simon Antal „Igaz mester“-ében lefektetett írva-olvasási tanmódon keresztül, ami nagyobb bizalommal tölti el az embert. Vagy talán az a feltevés, hogy a globális módszer tetszetős, gyors eredményt ígérő arculata alatt sokkal több hiba, nehézség vetődik fel, mint a fonomimikai eljárásnál, ahol a legnehezebb és legsebezhetőbb támadási felület a hangkapcsolás alkalmával mutatkozik.

Ennek tudatában fogtam hozzá mégis a betűtanítás munkájához fonomimikai alapon — bizonyos elbizakodottsággal is —, hogy fonetikai tudásom, 16—18 évi gyakorlatom ezen nehézségen könnyen át fog segíteni.

A magánhangzók során végighaladva, alig vártam azt a lélektani pillanatot, hogy az első mássalhangzó, jelen esetben a „b“ képe, megismertetése után a kapcsolásra térjek. Itt azonban minden tudományom esődöt mondott. Tanítványaim 80%-a képtelen volt kapcsolni. Pl. a „bu“ szótagot „bö-u“-nak olvasták még 10—14 napi gyakorlás után is. A módszer ezen feltűnő gyenge pontja normális gyermekeknél nem annyira szembeötlő, de a gyógyító nevelés területén kétségbeejtő.

Ilyen körülmények között jött az az ötletem, hogy vajjon mi történnék akkor, ha a mássalhangzókat végig a „b“ hang kiejtésénél tapasztalt „ö“ hang társaságában tanítanám meg. Ez eset-

ben az „ö“-vel való kapcsolat már megvan, csupán a többi magánhangzó kapcsolatát kell megteremteni! Kezdtém tehát a „b“ tanítását újra a következő módon:

Béla karikázott. (Lerajzoltam.) A karikát nekihajtotta egy villanyoszlopnak. A karika visszaugrott, de az ütődéstől két helyen is megpattant (mimikai jel elvonása a hüvelyk- és mutatóujj karikaformájának felpattantásával) és ezt a hangot adta: „bö“. Lerajzoltam az oszlophoz ütődő karikát, melléje rajzoltam a visszaugró karikát és két ponttal jelöltem meg az elpattanás helyét: „bö“. Így kaptam meg a két hang együttes képét és kapcsoló hangját. Ezután játékkal, mesével rávezettem őket, hogy az új betű „ö“ kísérelje olyan, mint én és a sétabotom. Mindig mellettem van, magammal viszem. De néha megunom a kísérelmet és egy másik botot veszek a kezembe. Az új betű is kicseréli néha a kísérelőt, a már ismert és tanult magánhangzók valamelyikével.

Az „ö“ helyére írtam tehát az új kísérelőt, az „e“-t. Most már nem úgy ejtjük ki, mint előbb, hanem az új kísérelővel együtt: „be“. A többi magánhangzót is sorba vettük. Az eredmény az volt, hogy mindazok a gyermekek, akik az egyes betűképeket (a magánhangzókat) fel tudták fogni, a kapcsolást is minden nehézség nélkül, játszva megtanulták.

A következő órán a kísérelő hangot előre tettük. Ez sem okozott nagyobb nehézséget, csak gyakorlást.

Nagy volt az öröm az értelmes szavaknál, amikor a hangcsoport tartalmat kapott. Pl. a „ba-ba“ szónál felmutattam a baba képét és a szó fölé tűztem. Fenti eljárással tanítottam meg az összes mássalhangzókat, azok kapcsolatait és a szavak értelmét. Szinte fékezni kellett a határtalan igyekezetet, mert minden gyermek egyszerre más és más kísérelő hang hozzákapcsolását kívánta.

Azóta már más osztályban tanítok és mielőtt elfelejteném ezt a kis hangkapcsolási fogást, leírtam. Hátha továbbfejlesztve -- megkönnyítjük vele a kapcsolás nehézségeit.

Hirek.

MAGYARORSZÁG FŐMÉLTÓSÁGÚ KORMÁNYZÓJA a m. kir. miniszterelnök előterjesztésére dr. *Pintér Jenő* címzetes egyetemi nyilvános rendes tanárnak, a budapesti tankerület királyi főigazgatójának, a tankerület élén két évtizeden át teljesített kiválóan értékes szolgálata elismeréséül a *Magyar Érdemrend* középkeresztjét adományozta.

A BUDAPESTI ÁLL. SIKETNÉMA-INTÉZETBEN Gabriel de la *Bat*, a délafrikai Worcester város siketnéma-intézetének tanára, május hóban a Bárezi-módszert tanulmányozta.

GYÓGYPEDAGÓGIAI intézeteinkben a tanévzárás mindenütt az előírt hivatalos rendben s az intézeti és helyi szokásoknak megfelelően történt meg. Tornabemutató, rajz- és kézimunkakiállítás és az elméleti és gyakorlati ismeretek tömör előadása adott tájékoztatást a növendékek fejlődéséről.

GYULAI LÁSZLÓ gyógypedagógiai tanár június 18-án tartotta esküvőjét *Köblös Klára* úrhölgygel Budapesten.

KRUPA PÁL váci siketnéma-intézeti tanár leányát, Máriát, június 20-án vezette oltárhoz a váci székesegyházban *Kobzos László* m. kir. főhadnagy.

SÓFALVY RÓZSÁT, a hibásbeszédűek állami intézete tanárnőjét f. évi július hó 1-én vezeti oltárhoz *dr. Lőrincz Akos* orvos Csepelről.

A VAKOKAT GYÁMOLTÓ ORSZÁGOS EGYESÜLET június hó 11-én tartotta rendes évi közgyűlését Budapesten, Hermina-úti székházának dísztermében. Közgyűlés után a vakok barátainak és jótevőinek tiszteletére a kormányzói és királydíjas Homeros énekkar hangversenyt adott Schnitzl Gusztáv ig. vezetésével.

UDVARD, a cseh uralom alól felszabadult kisalföldi színmagyar község országzászlót avatott június hó 18-án. Az országzászló állításának gondolatát *Istenes Károly* budapesti áll. siketnéma-intézeti igazgató, tanulmányi felügyelő vetette fel. Ő volt a zászló-bizottság vezetője, lelke. Ő ismertette a zászlóavató ünnepségen az Udvardból elkerült udvardiak által adományozott országzászló létesítésének gondolatát és megvalósításának körülményeit.

RAFFAY DEZSÖT, a kispeszt-wekerletelepi áll. kiegészítő iskola igazgatóját nyugalomba vonulása alkalmából szép ünnepélyvel búcsúztatta az iskola tantestülete és növendék serege.

A KOMÁROMI SIKETNÉMA-INTÉZET Losoncra költözik, a volt állami tanítóképző-intézet épületébe.

Soproni hírek.

WAYAN FERENC igazgatót, a Hadirokkantak, Hadiözvegyek és Hadiárvák Országos Nemzeti Szövetsége fennállásának 10 éves jubileuma alkalmából a szövetség országos igazgatósága a hadigondozottakért sok éven át folytatott önzetlen, áldozatos és eredményes munkásságáért elismerő oklevéllel tüntette ki.

JÚNIUS 14-én tornaünnepélyen mutatták be ügyességüket a sn. intézet növendékei Sopron város siketnémák ügye iránt érdeklődő közönségének. A tornaünnepély után cserkészőrsi versenyt rendezett Hanyváry Pál cserkészparancsnok.

A SOPRONI SN. INTÉZET cserkészcsapata június 15-től 23-ig táborba ment Brennberg-bánya közelébe.

TANÉVZÁRÁS június 15-én volt.

Kaposvári hírek.

A SN. INTÉZET CSERKÉSZCSAPATA június 13—23-ig Balatonföldváron táborszott Bács László parancsnok és Horváth Lajos tiszt kíséretében.

A SN. INTÉZETET tanulmányi célból meglátogatta dr. Grahmann György, a pécsi tankerület tanügyi s. titkára, a gyógypedagógiai ügyek előadója.

TANÉVZÁRÁS június 11-én volt.

Debreceni hírek.

A VAKOKAT GYÁMOLITÓ MAGYARORSZÁGI EGYESÜLETEK ORSZÁGOS ELNÖKSÉGE június hó 16-án Debrecenben szakértekezletet tartott. A szakértekezletnek értékes tárgyát képezte dr. Tóth Zoltán főiskolai igazgató, országos előadó és Herodek Károly ny. igazgató, alelnök előadása. Dr. Tóth Zoltán „A vakok lelkiéletének kialakulása” címen, Herodek Károly pedig „A vakok életének útjai” címen vetett fel és tárgyalt igen figyelemreméltó eszmekört. Másnap a Szabados-féle birtokon a vakok foglalkoztatását és gondozását tekintették meg az értekezlet résztvevői. Egyöntetűen megállapították, hogy a telep a legkorszerűbben szolgálja a kitűzött célt. Az alapítványi birtok vezetője Szabó Béla intéző.

GÁSPÁR JÁNOS kartársunk az elmúlt iskolai évben a ref. tanítóképző intézetben, a mult évekhez hasonlóan ismét előadta a gyógypedagógiát és a beszédhibák gyógyítástanát.

Vegyes hírek.

„BEITRÄGE ZUR HEILBEHANDLUNG DES STOTTERNS” címen a Deutsche Sonderschule 1939 áprilisi, májusi és júniusi számaiban Sulyomi-Schulmann Adolf igazgató tollából nagyobb tanulmány jelent meg, amelyben szerző oly gyógypedagógiai eljárásmodot közöl, mely a dadogáskérdés legújabb tudományos elméletével szoros kapcsolatban van. Külföldi szakkörökben élénk érdeklődéssel fogadták Sulyomi-Schulmann dolgozatát, így Rektor Gerhard Geissler — Berlin hivatkozott reá a hamburgi nagygyűlésen (június 5—8.) tartott előadásában, továbbá dr. Otto von Essen hamburgi beszédpedagógiai tanár hozzászólásában megemlítette, hogy S.-Sch. dolgozatával meggazdagodott a dadogás therápiája. Peter Schneider, a luxemburgi beszédiskola vezetője levélben közölte, hogy a dolgozat teljes figyelmét és osztatlan hozzájárulását nyerte meg. A dolgozat szakkifejezéseinek német nyelvű helyes megállapításában Adolf Lambeck hamburgi igazgató segítette S.-Sch. kartársunkat.

A GYULAI GYÓGYPEDAGÓGIAI leányintézet évváró vizsgájáról szép beszámolót közölt a Békésmegyei Hírlap június 14-iki száma. *Mintha nem is szellemileg gyenge gyermekek tanévzáróján vettünk*

volna részt, olyan tökéletesen szépet, nemeset és izig-vérig magyar hallottunk és láttunk ott. Ez nem a dresszúra eredménye, de a szeretettel egyesült pedagógia szuperlatívusza — állapította meg beszédében a pártfogó Egylet elnöke, báró Apor Vilmos apátplébános.

A NÉMET BESZÉDGYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK és a német hang- és beszédgyógytani társaság folyó évi június 5-től 8-ig terjedő időben *együttes országos nagygyűlést* tartottak rendkívül értékes és változatos tárgysorral. Ezen a nagygyűlésen *Sulyomi-Schulmann* kartársunk is résztvett, aki erről lapunkban és szakosztályunkban fog beszámolni. A nagygyűlésnek nemzetközi jelleget adott az a körülmény, hogy a mintegy 300 résztvevő között kaliforniai, svájci, dánországi, svédországi, magyarországi és bulgáriai kartársak is résztvettek.

„A GYÓGYPEDAGÓGIA GYŐRI PROBLÉMÁI“ címen tartott előadást május 25-én Marosfalvi Albertina gyógypedagógiai tanár, az Országos Középiskolai Tanáregyesület győri körében.

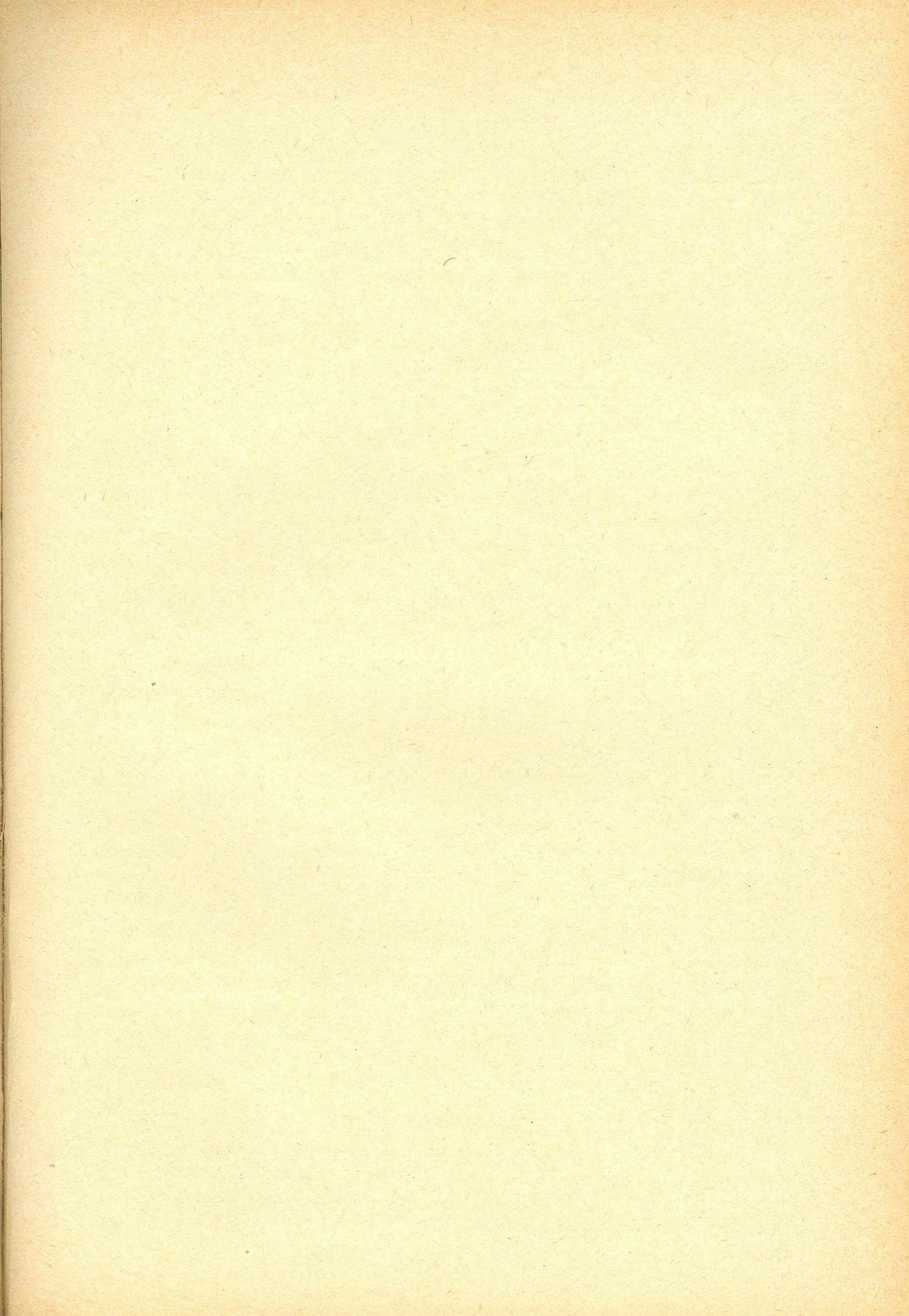
A MAGYAR TANÜGYI EGYESÜLETEK Egyetemes Szervezetének elnöki tanácsa június 27-én Budapesten Ósz Béla dr. tanügyi főtanácsos elnökletével ülést tartott és elhatározta, hogy sürgős lépéseket tesz annak kieszközlésére, hogy a tanári és tanítói státusban az 1932. évben elvesztett egy évi előmeneteli idő az automatikus előlépéseknél beszámíttassék és így az előmenetel eredeti rendje visszaállíttassék. Foglalkozott továbbá a megszüntetett korpótlékok helyett működési pótlék rendszeresítése, továbbá a kezdő tanári szolgálati viszony méltányos rendezésének a kérdésével. Ószre összeállítja a szövetség a szervezetébe tömörült köztisztviselők rendezésre váró státuskívánságait, hogy az őszi munkát ennek alapján indíthassa meg. Az ülésen a magyar Gyógypedagógiai Tanárok Orsz. Egyesületét az elnök, Szentgyörgyi Gusztáv igazgató, képviselte.

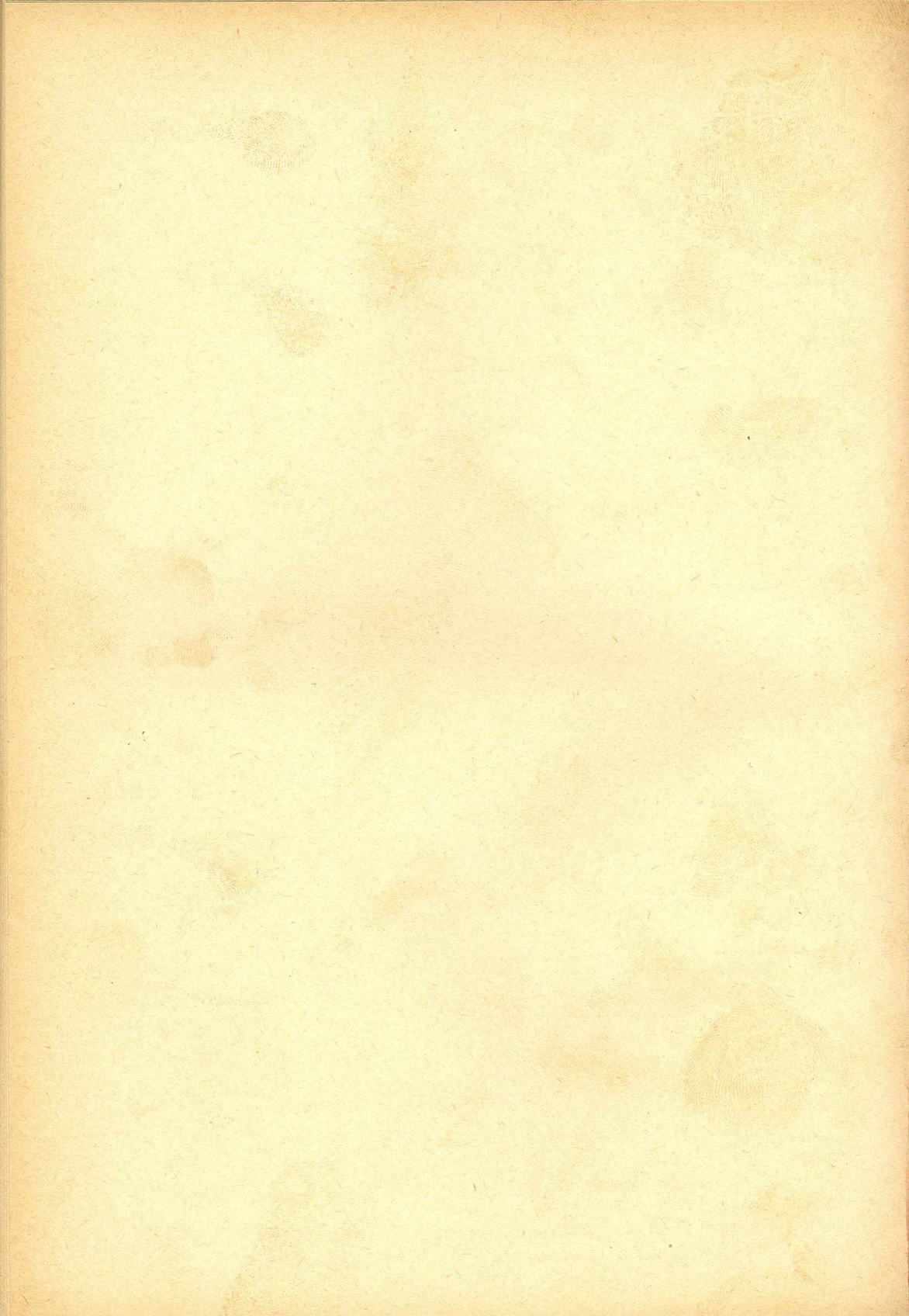
LAPUNK KÖVETKEZŐ SZÁMA szeptemberben jelenik meg
Cikkek, hírek beküldési határideje: szeptember 5.

Munkatársainknak, lapunk minden jóbarátjának, olvasójának kellemes nyári pihenést kívánok. — A szerkesztő.

Laptulajdonos: Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Országos Egyesülete.
Felelős kiadó: Szentgyörgyi Gusztáv.

Máté-nyomda Budapest, VIII., József-utca 61. Telefon: 13-92-59.

Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Országos Egyesülete

Elnök: Szentgyörgyi Gusztáv váci kir. orsz. siketnéma-intézeti igazgató.

Társelnökök (egyszersmint szakosztályi elnökök): Szép József váci kir. orsz. siketnéma-intézeti tanár, Schreiner Ferenc budapesti kir. orsz. vak-intézeti c. igazgató, Pánczél Imre, a gyulai gyógypedagógiai nevelő- és foglalkoztató intézet igazgatója.

Ügyész: dr. Schannen Béla ügyvéd.

Főtitkár: dr. Krieger György budapesti áll. kisegítő-iskolai tanár.

Szerkesztő: Györgyfy Ákos budapesti áll. siketnéma-intézeti tanár.

Kiadó: Györffy Pál budapesti áll. siketnéma-intézeti tanár.

Jegyző: Biró Sándor váci kir. orsz. siketnéma-intézeti tanár.

Pénztáros: Gáldy Andor budapesti kir. orsz. vak-intézeti tanár.

Ellenőr: Rédigér Károly budapesti áll. siketnéma-intézeti tanár.

Számvizsgálók: Fizáry Bódog budapesti kir. orsz. vak-intézeti tanár, Magyar László a budapesti nagyothallók-intézetének tanára, Révász Kálmán budapesti áll. gyógypedagógiai nevelő-intézeti tanár.

A választmány tagjai: Rendes tagok: Bács László, Erdélyi József, Füzesi Árpád, Gábor Lajos, Kanizsai Dezső, Krupa Pál, László Géza, Lett József, Murányi Antal, Schulmann Adolf, Simon József, Tóth Árpád, Ujvárosy József, Vida Lajos, Wayán Ferenc, Záborszky Árpád a siketnéma szakoktatás képviselőjében. Góts Ottó, Haberstroh József, Joó Sándor, Schnitzl Gusztáv, dr. Tóth Zoltán, Vajda Lajos, Zsenaty Dezső a vakok szakoktatása képviselőjében. Dr. Baranyay Géza, Berényi Ferenc, Kerényi József, Kádas György, Láng István, Libucz József, Vándori Dezső az értelmi- és erkölcsi fogyatékosok szakoktatása képviselőjében. Póttagok: Gogola Aladár, Kákonyi Sándor, Thüringer János, Szabó Gyula, Horváth Frigyes.

Pénzküldemények: Gáldy Andor címére, Bpest, XIV., Ajtósi Dürer-sor 39. sz., —

Lapküldéssel kapcsolatos ügyek: Györffy Pál címére, Bpest, VIII., Festetics-utca 3. sz., —

Cikkek, hírek, cserepéldányok, ismertetésre szánt könyvek, kiadványok: Györgyfy Ákos címére, Bpest, VIII., Festetics-u. 3. sz. küldendők.

Gyógypedagógiai Nevelő Otthon

(MAGÁNINTÉZET)

Gondterhelt szülőknek új lehetőség nyílik arra, hogy ideges, nehezen nevelhető, vérszegény, testi és szellemi fejlődésükben visszamaradt, beszédhibás és érzékszervi fogyatékos gyermeküket iskoláztassák, képeztessék. Fiatal gyógypedagógus házaspár a fővárosi erdő legszebb helyén, közvetlenül a Jánoshegy és Svábhegy lábánál nevelőotthont nyitott, melyben a modern pedagógia eszközeivel és módszereivel szakszerű nevelésben, oktatásban és ipari foglalkoztatásban részesítik a reájuk bízott gyermekeket és fiatalkorúakat. Az otthon fekvése, felszerelése és berendezése minden tekintetben megfelel a modern pedagógia és higiéné követelményeinek. A fővárosból autóbuszátszállóval 20 percen belül elérhető. Érdeklődők kérjenek bizalommal bővebb felvilágosítást, prospektust.

„Reménysugár”¹
családi nevelőotthon

BUDAKE SZI

Rákóczi-utca 86. szám

TEL.: 164-547

mellékállomás: **3 3**